

Directa

periodisme cooperatiu per la transformació social

Núm. 512 del 25/11 al 8/12 de 2020 2,5 €

‘Block’ al masclisme

El moviment feminista fa front a l’assetjament i els abusos que es produeixen a les xarxes socials i la missatgeria instantània, que en els últims anys ha afectat un 40% de les dones

pàg. 4-11

EDITA
La Directa SCCL
Riera d'Escuder, 38, Nau 1, Planta 1
08028 Barcelona
Tel: 935 270 982
Mòbil: 661 493 117
directa@directa.cat
www.directa.cat
DIPÒSIT LEGAL: B 16982-2016

Aquesta publicació intenta escriure amb un llenguatge no racista, no sexista i no androcèntric. La DIRECTA no comparteix necessàriament les idees expressades als articles d'opinió.

QUI SOM?
A fons
Jesús Rodríguez
Miralls
Gemma Garcia | miralls@directa.cat
Cruïlla
Laia Mas i Guille Larios | cruïlla@directa.cat
Impressions
Laia Alsina, Ekaitz Garate i Albert Alexandre | impressions@directa.cat
Roda el món
Oriol Andrés i Joan Mas | internacional@directa.cat
Expressions
Elena G. Ruiz, Jofre Figueras i Eloi Latorre | expressions@directa.cat
La indirecta
Àlex Romaguera i Mariana Cantero
L'espina
Carlos Villafranca | espina@directa.cat
Fotografia
Víctor Serri | fotografia@directa.cat
Il·lustració
Roser Pineda i Esther Aguilà | il.lustracio@directa.cat
Correcció
Èlia Olivan | correccio@directa.cat
Edició
Jesús Rodríguez | edicio@directa.cat
Disseny gràfic i compaginació
Pau Fabregat | disseny@directa.cat
Projecte gràfic
Lola Fernández, Gerard Casadevall, Diego Muñoz i Pau Fabregat
Coordinació web
Eloi Latorre, David Bou, Gemma Garcia i Maties Lorente
Coordinació País Valencià
Ester Fayos | paisvalencia@directa.cat
Audiovisuals
Marta Pérez | audiovisuals@directa.cat
Administració i subscripcions
Ester Mora | administracio@directa.cat
Difusió
Estel·la Marcos | directa@directa.cat
Publicitat i distribució
Irene Selvaggi | publicitat@directa.cat
Gestió web
Talaïos Koop.

NUCLIS TERRITORIALS I MITJANS COL·LABORADORS:
Osona ('El Setembre'), Lluçanès ('La Rella'), Maresme, el Camp, Terres de Ponent, Castelló, València, les Illes i Catalunya Nord.
El Salto, La Marea, Pikara, Argia, Ahötsa, Soberania Alimentaria i AralInfo

CONTACTES:
General directa@directa.cat
Redacció Barcelona redaccio@directa.cat
Redacció València paisvalencia@directa.cat
Subscripcions subscripcions@directa.cat
Distribució distribucio@directa.cat

PORTADA: EIXA

SUMARI

A FONS

4-11

‘Block’ al masclisme
Coincidint amb el 25-N, abordem les violències masclistes a les xarxes socials, que poden ser tan nocives com les analògiques. Analitzem les dades dels seus impactes, els ordenaments jurídics vigents i les estratègies d'autodefensa de les dones que les pateixen. Un reportatge de Sara Borrell, amb infografies d'Amaia Moran.

MIRALLS

12-15

Entrevista a Beatriu Masià
L'experta en violències masclistes i fundadora de la cooperativa Tamaia denuncia que “les administracions no cobreixen el cost que té fer una atenció amb qualitat i calidesa”. Hi conversa Meritxell Rigol, amb fotografies de Montse Giralt.

IMPRESSIONS

16-18

Limitar l'accés als parcs naturals
Per Marc Garriga, director del Parc Natural de l'Alt Pirineu, i Miquel Rafa, del Centre Excursionista de Catalunya. Ho il·lustra Emma Casadevall.

Solucions als envasos de plàstic
Per Víctor Mitjans i Catalina Parra.

CRUÏLLA

19-21

Fer el salt a l'oligopoli digital
Les alternatives als gegants digitals Google, Amazon, Facebook, Apple i Microsoft ja són una realitat. Podem navegar, fer cerques i relacionar-nos a la xarxa sense deixar rastre. Reportatge de Guillem Martí i il·lustracions de Tània Manzanal.

RODA EL MÓN

22-26

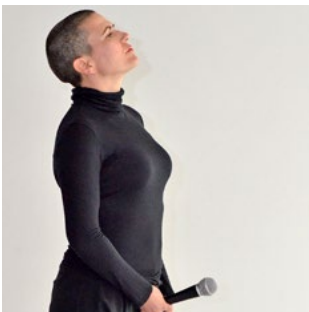

Defensar el territori i la vida
Cristina Bautista (Colòmbia) és una de les quaranta dones assassinades al món l'any 2019 per defensar el medi natural i els recursos davant de governs i empreses transnacionals. Un reportatge de Berta Campubí. Il·lustració de La Bonyo i gràfic de Pau Fabregat.

El Sàhara Occidental diu prou
Una anàlisi de Ricard González.

EXPRESSIONS

27-31

Revertir el masclisme a micro obert
Adrián del Barrio ens explica la feina de les monologuistes emergents Patricia Sornosa, Sil de Castro, Charlie Pee, Patricia Espejo i Paula Púa.

Natura morta
Per Iveta Eroles. Dibuix de Thalia Lavaill.

Ressenyes de llibres
Laia Santís, Ivan Alcázar i Edu Abad.

INDIRECTA

32

Entrevista a Rosine Mbakam
La cineasta camerunesa, fundadora de la productora Tandor, desconstrueix amb la seva obra la mirada colonial que, segons denuncia, provoca la discriminació social de les persones migrants a Europa. Dialoga amb Àlex Romaguera i amb la càmera de Mari Mur.

Més que mil paraules

ADRIANA PIMENTEL @Adriana_Pimente | La cadena feminista del 22 de novembre és una de les activitats reivindicatives organitzades en el marc del novembre feminista contra la violència masclista. A Barcelona es va fer a la Gran Via, amb la participació de centenars de dones, però es van viure cadenes arreu dels Països Catalans.

Comunitat Directacoop

Afinar l'oïda per fer un periodisme feminista

Anna Celma | @Acelmamelero

Fer periodisme feminista, amb perspectiva de gènere o mirada interseccional és com aprendre a tocar un instrument que té les cordes desafinades. Durant molt de temps, no tindràs l'oïda entrenada per adonar-te que les notes sonen malament. Necessitaràs molta dedicació per familiaritzar-te amb l'instrument. I et costarà encara més esforç interioritzar les escales musicals i les sonoritats per tal de copsar les desafinacions.

Creixem en societats patriarcales, capitalistes i colonialistes que, al seu torn, ens eduquen en mirades sexistes, productivistes i racistes. Com amb l'instrument desafinat, no és senzill adonar-se de les inèrcies, prejudicis i privilegis que ens travessen. Calen molts anys de pràctica i molta voluntat, que en aquest cas pot voler dir llegir, preguntar, revisar-se, escoltar molt i callar encara més.

A la DIRECTA treballem per fer un periodisme el menys encadenat possible per tots els biaixos normalitzats a la societat occidental o occidentalitzada en què vivim la majoria de

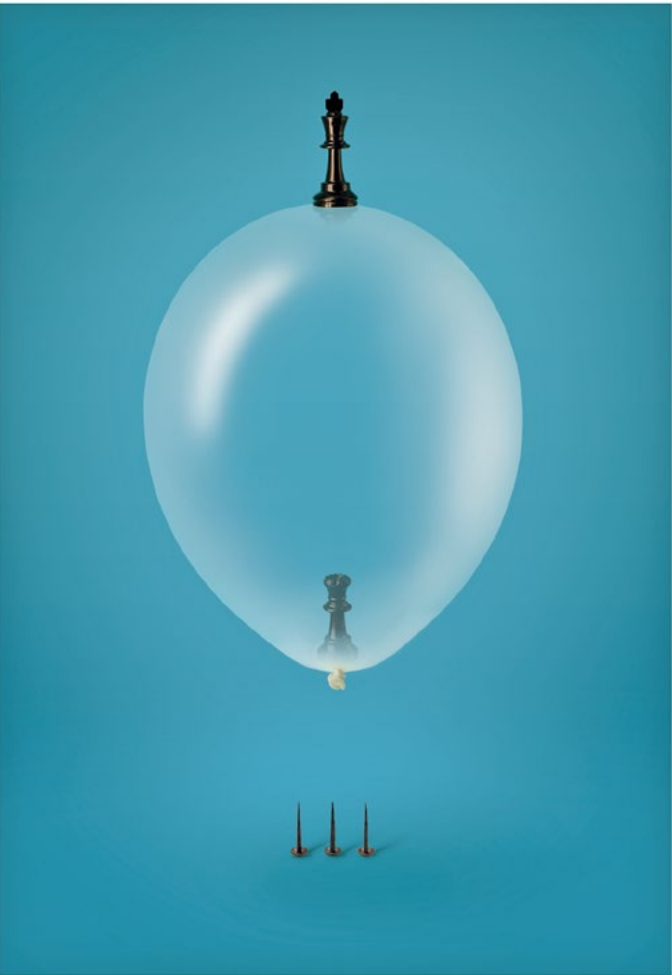
nosaltres. Tenim alguns recursos de fa anys que ja coneixeu, com l'ús del femení genèric per trencar amb l'androcentrisme, en una acrobàcia del llenguatge. Però si el contingut no va a l'una amb aquesta perspectiva feminista, poca feina farem per molta voluntat que posem en emprar un llenguatge no sexista.

Així doncs, hi ha altres eines molt pròpies del nostre ADN. La tria de les fonts és cabdal per al periodisme amb perspectiva interseccional. Qui apareix al teu reportatge i en quina posició? Les fonts tenen un rol actiu o passiu? Hi ha col·lectius que sols surten com a víctimes? Fas articles realment diversos o busques quedar bé amb quotes de diversitat? Les veus es consideren expertes només si són figures d'autoritat reconeguda, com ara de l'acadèmia? I un llarg etcètera. Incloent-hi també qui fa els reportatges i des de quina intersecció.

Només es pot aprendre a construir un periodisme feminista a força de fer-se durícies a les mans. D'equivocar-se. I de tornar-ho a intentar.

L'espina

El pes del patriarcat

/ PATOSSA

#PERAQUÍNOPASSEM

Abordem les violències masclistes en línia, amb dades dels seus impactes, els ordenaments jurídics vigents i les estratègies d'autodefensa de les dones que les pateixen

Sara Borrella | @sralane

Verónica Rubio era carretoneira a la fàbrica de camions CNH Industrial, propietat del grup Iveco i ubicada a Madrid. Es va suïcidar el 23 de maig de 2019 després que es difonguessin massivament imatges íntimes seves entre bona part dels 2.500 membres de la plantilla de l'empresa. Tenia 32 anys. Ara fa uns mesos, la justícia espanyola va arxivar-ne el cas. Tot i que ella s'havia adreçat a la direcció de la fàbrica per demanar ajuda, Inspecció de Treball va determinar que no hi havia responsabilitats empresarials.

L'advocada penalista especialitzada en drets humans i violències digitals Laia Serra considera que les violències masclistes en línia contra les dones són "actes de violència masclista comesos, instigats o agreujats -en part o totalment- per l'ús de les tecnologies de la informació i comunicació (TIC) a través de telèfons mòbils, internet, plataformes digitals o correu electrònic, i constitueixen una violació dels drets humans fonamentals". Així ho recull a l'informe "Las violencias de género en línea", editat per *Pikara Magazine* en col·laboració amb Calala Fondo de Mujeres i l'organització internacional Front Line Defenders. El desembre de 2018, aquestes entitats van presentar al Congrés dels Diputats una queixa per denunciar la passivitat de l'Estat espanyol davant dels atacs masclistes a internet.

Serra afirma que aquestes violències en línia són la continuació de les violències que enfronten les dones i les nenes fora de l'entorn tecnològic. El món digital, doncs, no faria més que reproduir les formes de discriminació i els patrons patriarcals que són en l'origen d'aquestes violències. Per a Núria Vergés, del col·lectiu Donestech, "en l'espai digital passem gran part de les nostres vides; construïm relacions personals, professionals i polítiques, i és l'àgora on es conforma gran part de l'opinió pública. També és un lloc on es reproduïxen les desigualtats i opressions estructurals i històricament sostingudes contra les dones". Donestech és un col·lectiu català que, des de 2006, treballa i investiga les relacions entre gènere i les noves tecnologies en l'àmbit estatal. Vergés afirma que la violència masclista en línia és encara un fenomen del qual tenim molt poca informació. "La poca que tenim és gràcies a l'activisme i les experiències de les feministes que creen xarxes i resistències arreu del món".

El fet de no tenir una única ubicació geogràfica facilita que aquest món virtual estigui creant noves tendències, comunitats i grups que s'uneixen en el ciberespai i que donen com a resultat la transformació de diverses realitats. Vigilàncies il·legals, atacs multitudinaris amb perfils falsos, alertes de continguts, publicacions no consentides d'imatges o vídeos... Com operen les violències masclistes en línia? Quins són els perfils de

El món digital no fa més que reproduir les formes de discriminació i els patrons patriarcals analògics

“No sempre s’identifiquen com a violències, ni per part de les mateixes dones”, alerta la jurista Laia Serra

dones que reben aquestes violències? I les característiques dels atacs i dels atacants?

Una dècada de violència a l'alça

A escala europea, les primeres dades que tenim es remunten al 2014. L'Agència de Drets Fonamentals de la Unió Europea (FRA) va realitzar una macroenquesta que revelava que el 23% de les dones havia patit assetjament en línia almenys un cop a la vida, és a dir, una de cada deu havia experimentat algun tipus de violència digital a partir dels quinze anys.

A escala planetària, l'any 2017 el Consell de Drets Humans de les Nacions Unides (CDH) va emetre un informe en el qual destacava que la implantació d'internet i l'espai digital té un gran potencial per garantir els drets humans, però matisava que això s'havia desenvolupat de manera desigual i a diferents velocitats, accentuant les desigualtats entre dones i homes. “Com que no comptem amb gaires estudis, les dades que trobem estan parcialitzades. No obstant, malgrat no comptar amb dades específiques i agrupades a Catalunya o a l'Estat espanyol, la prevalença d'aquestes ciberviolències és molt elevada. No sempre s'identifiquen com a violències, ni per part de les mateixes dones ni molt menys per part dels cossos policials, l'advocacia o la judicatura”, afirma Serra.

A l'Estat espanyol, un informe d'Amnistia Internacional del 2017 recull que una de cada cinc dones han patit agressions masclistes a les xarxes

socials. Les dades més actuals, però, les trobem a la Macroenquesta de Violència contra les Dones del 2019 realitzada per la Delegació del Govern espanyol contra la violència de gènere, elaborada amb una mostra de 9.568 dones de setze anys o més. Es tracta d'un estudi dividit en quatre grans blocs: violència en la parella actual o en parelles passades, violència física i sexual al marge de la parella, assetjament sexual i reiterat, i violència contra col·lectius de dones vulnerables.

Algunes dades interessants que revela és que el 40,3% de les dones ha patit assetjament sexual en línia en algun moment de la seva vida. D'aquestes, un 18,4% ha rebut insinuacions inapropiades, intimidatòries o ofensives a les xarxes socials; un 15,9% ha rebut correus electrònics, missatges de WhatsApp o de text sexualment explícits i inapropiats, i un 24,9% ha rebut comentaris ofensius o incòmodes sobre el seu cos o la seva vida a xarxes socials. En paral·lel a aquestes dades, l'Estudi sobre la Cibercriminalitat 2019 del Ministeri de l'Interior espanyol assenyala que des del 2016 el nombre de delictes sexuals en línia ha augmentat un 34%.

A escala catalana, les primeres dades específiques van ser fruit de l'informe “Les ciberviolències masclistes” de 2018-2019, elaborat per Donestech i el grup de recerca de la Universitat de Barcelona (UB) Antigona. “Vam dissenyar l'enquesta en un mes a partir dels testimonis i les experiències que ens havien compartit tantes i tantes dones a les quals »

» havíem fet tallers de formació per millorar la seva autodefensa i seguretat en línia”, afirma Vergés.

L'Associació per al Progrés i les Comunicacions (APC) va establir el 2014 tres perfils principals de les víctimes d'aquests atacs: dones amb una relació íntima de violència; professionals amb perfil públic que participen en espais de comunicació com a periodistes, investigadores i/o artistes, i supervivents de violència física o sexual. Algunes tendències que evidencia l'APC són que les dones joves d'entre 18 i 30 anys són les més vulnerables i que el 40% de les agressions són comeses per persones conegudes per elles.

Escalabilitat i anonimat

L'informe de Donestech destaca que, en primer lloc, s'ha de posar el focus en l'escalabilitat d'aquestes violències. Un simple tuit pot convertir-se en poques hores en una tempesta digital perfecta, ja que pot arribar a milers de persones a una velocitat vertiginosa. A tot això s'hi suma la temporalitat. Estem connectades a les xarxes les 24 hores del dia i els 7 dies de la setmana. Per tant, aquest assetjament es pot convertir en una cosa permanent. I un agreujant afegit és l'anonimat, per la qual cosa els agressors o assetjadors s'amaguen i actuen impunement i la seva identificació resulta a vegades molt difícil. “Molts cops depèn de la voluntat de les grans plataformes socials com Facebook, Twitter o Instagram”, afegeix Vergés. A més, hem de tenir en compte que Google no oblidia o, en el millor dels casos, li costa oblidar. Tot i que des del 2014 està reconegut el dret a l'oblit, fer eliminar als cercadors continguts que atemptin contra les dones és una tasca llarga i costosa.

I com afecten socialment aquestes violències a les dones que les pateixen? L'informe de Donestech posa de manifest que de les 262 persones enquestades, el 70% ha rebut més d'una violència en línia. Els tipus de violències amb més prevalença són les relacionades amb insults o expressions discriminatòries (54,6%), les que contemplen manipulacions de dades privades (32,4%), les amenaces per canals digitals (30,9%), l'assetjament cap a elles o el seu entorn (27,9%), el seguiment i la vigilància dels seus moviments (25,6%) i, per últim, el *gaslighting*, és a dir, informació falsejada per confondre i fer mal (25,6%). És important destacar que si les sumem totes, el 30,12% d'aquestes violències tenen un caràcter sexual, amb la difusió d'imatges de les dones sense consentiment. “És cert que les dades d'aquesta enquesta no són una mostra gaire representativa, però tampoc no en teníem cap precedent. Pensem que és bastant significativa per començar a explorar què pot estar passant en l'àmbit digital i pressionar perquè els poders públics en facin una que doni més autoritat a l'hora de defensar aquests tipus de qüestions”, explica Vergés.

L'advocada Laia Serra destaca, a més, la interseccionalitat d'aquestes violències. “Les dones experimentem formes múltiples de violències que s'interrelacionen entre si i ens afecten de diferent manera en cada cas”. El Conveni d'Istanbul de 2014 ja alerta que s'han de fer una avaluació periòdica i estudis amb enquestes per treure estadístiques concretes de totes les formes de violència, però això encara no s'ha sistematitzat. El que passa, afirma Serra, és que moltes d'aquestes anàlisis oficials no tenen en compte la perspectiva de gènere i les formes múltiples i entrecruades de discriminació. Les dones joves, les dones racialitzades, les dones lesbianes, les dones bisexuals, les persones trans, les perso-

nes no binàries, les dones amb diversitat funcional o les dones d'altres col·lectius minoritzats poden córrer més risc i patir formes particularment greus de violències en línia que cal tenir en compte.

“Alguns d'aquests col·lectius més vulnerables fan servir internet de manera molt específica per accedir a la informació, construir comunitats o promoure els seus drets; per tant, experimenten més risc”, apunta Vergés. “Gorda”, “lletja”, “puta”, “guarra”, “tant de bo et violin”. Són alguns dels insults més habituals a Twitter pel fet de ser dona. I els impactes que tenen en les dones pot passar per l'ansietat, l'estrès, l'autocensura o la por a patir un atac contra la seva integritat física. “És molt important treballar a partir dels impactes. No només identificar violències i agressors, sinó mirar quins efectes estan tenint aquestes violències. Perquè, a més, les violències digitals, com que sembla que no són físiques, pensem que tenen menys impactes”, destaca Vergés.

Poden tenir impactes molt més intensos i amb més durada en el temps perquè internet és global i roman obert les 24 hores del dia durant els 7 dies de la setmana. L'informe de Donestech destaca que un 80% de les enquestades ha tingut impactes psicològics. A més, els impactes públics s'han de tenir molt en compte. “No només ens diuen ‘a la mitjanit, a casa’, com a la Ventafores, sinó que ens estan dient ‘no vagis a Twitter perquè serem agressius amb tu, si hi ets’”, diu Vergés. Al contrari del que podríem pensar, també se'n deriven conseqüències físiques,

Els impactes poden ser molt intensos perquè internet roman obert les 24 hores del dia i els 7 dies de la setmana

“No només ens diuen ‘a la mitjanit a casa’, com a la Ventafores; també ens diuen ‘no vagis a Twitter’”, ens alerta Núria Vergés

perquè aquests atacs provoquen nàusees, marejos o mals de caps a les dones que els pateixen. I això repercuteix en les esferes laboral, educativa i/o econòmica. Per últim, n'hi ha de molt importants: els relacionals. “Et violenten per aïllar-te; et tanquen; et fan separar de les amigues, de la família, del teu món i de la teva feina. Això també ho fan *online*. Si per exemple has de sortir d'un grup de WhatsApp, això fa que tinguis menys contacte amb aquell grup d'amigues”, afirma Vergés.

Una legislació a remolc

L'informe de Calala Fondo de Mujeres de 2018 ens alerta de la desprotecció de les dones davant les violències masclistes en línia. L'ordenament jurídic no inclou totes les formes. Per una banda, el

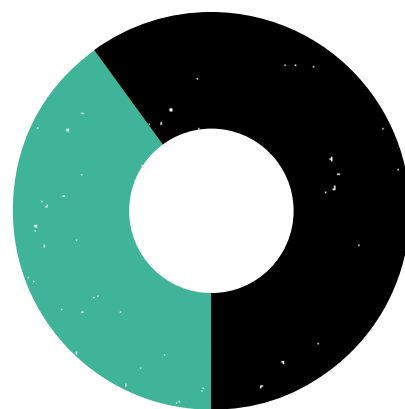
1 de cada 5 dones a l'Estat espanyol ha patit **abús i assetjament** a les **xarxes socials**

FONT: Informe d'Amnistia Internacional sobre internet 2017

DELICTES SEXUALS EN LÍNIA A L'ESTAT ESPANYOL

El 40,3% de les dones declara haver patit **abús o assetjament en línia almenys 1 vegada** a la seva vida

40,3%

FONT: Macroenquesta de Violència contra les Dones 2019

Codi Civil parla de la protecció del dret a l'honor, mentre que el Codi Penal preveu alguns delictes tecnològics, però no incorpora les violències 2.0 i només concep com a violències masclistes les que estan relacionades amb l'àmbit de la parella heterosexual.

L'advocada penalista Carla Vall afirma que “la nostra legislació, tant la catalana com l'espanyola, recull alguns tipus de violències que es donen en l'entorn digital, però sempre va un pas enrere del que passa en l'àmbit social”. Vall afegeix que generalment cada cop que hi ha un desenvolupament nou en l'àmbit tecnològic, la legislació hi va a remolc. Malgrat tot i gràcies a la jurisprudència, s'estan aconseguint interpretacions extensives, de manera que es puguin fer servir en un marc més

/ AMAIA MORAN
@amaia.moran
/ SARA BORRELLA
@sralane

NOMBRE
DE DELICTES
SEXUALS EN LÍNIA

↑ **34%**
Els delictes sexuals en línia **han augmentat** un 34% entre **2016 i 2019**

EDAT DE LES VÍCTIMES
172
Edat **desconeguda**

3.243
Menors d'edat

20.946
De **18 a 25** anys

52.871
De **26 a 40** anys

41.206
De **41 a 50** anys

36.310
De **51 a 65** anys

11.404
Majors de 65 anys

FONT: "Estudi sobre la cibercriminalitat a Espanya 2019". Ministeri de l'Interior espanyol

VIOLÈNCIA
A LES **XARXES**
SOCIALS
CONTRA
ACTIVISTES

82,61%
de les enquestades **s'han vist afectades** per violències digitals

FONT: Informe "Las violencias machistas contra activista". Calala Fondo de Mujeres

L'informe de Calala Fondo de Mujeres de 2018 alerta de la desprotecció jurídica de les dones davant les violències masclistes en línia

tecnològic els tipus delictius que ja existien. Un exemple significatiu va ser que, tot i el buit legal respecte a les violències masclistes en línia, es va arribar a condemnar un home que va obligar una dona a fer que ella mateixa es penetrés entenent-ho com una situació de coacció a distància. "Això ens fa veure que els tribunals es troben en situacions noves en l'àmbit social i que encara no tenen una legislació pròpia", afirma Vall. Una de les mancances més significatives és, en primer lloc, l'absència de confidencialitat. El nostre sistema legal i jurídic no permet la denúncia anònima. Moltes dones experimenten por de les conseqüències de denunciar. Cal remarcar que, en la majoria dels casos que es denuncien, les diferents formes de violències masclistes s'agreugen. En se-

gon lloc, ens toquem amb l'anonimat de l'agressor o agressors, que impedeix demostrar l'autoria del delictes. Les dones experimenten que moltes vegades les seves denúncies es queden en paper mullat, a vegades perquè és impossible identificar l'autor o perquè es tracta d'atacs en grup. L'absència de denúncia, en altres casos, és per manca d'informació. Ni els seus cercles ni els agents jurídics que atenen les seves denúncies les identifiquen com a ciberviolències o com a formes de violència masclista i, per tant, constitutives de delictes. Això, emfatitza Vergés, afavoreix una re-victimització, perquè són les mateixes dones que pateixen les violències les responsables de custodiar les seves pròpies proves i utilitzar-les com a proves en un judici. »

» Per a Serra, un dels principals reptes en aquest sentit serien les indemnitzacions quan hi ha condemna, ja que no hi ha un criteri. S'estan donant sentències amb indemnitzacions de zero euros i això "no afavoreix la reparació d'aquestes dones que pateixen la violència". També resulta significatiu que l'enquesta elaborada per Donestech recull que el 88% de les dones víctimes de ciberviolències masclistes no van denunciar. I van decidir no fer-ho pels obstacles amb què es van trobar.

Des de l'entitat afirmen que cal més formació sobre com funcionen les tecnologies, sobre com podem protegir-nos i sobre com funcionen aquestes ciberviolències per poder-les identificar bé, així com més recursos institucionals. També és necessària una millora dels instruments jurídics i públics perquè són lents i deficitaris i moltes vegades juguen a la revictimització. "Per exemple, si una dona guarda una captura de pantalla d'alguna violència que ha patit, pot passar que això no s'accepti com a prova perquè han d'estar certificades i hi ha molt desconeixement en aquest àmbit", afirma Vergés.

Identificar els agressors

Qui són els agressors i perpetradors d'aquestes violències masclistes en línia? Com hem apuntat anteriorment, les violències masclistes -també les que són en línia- es caracteritzen per ser exercides majoritàriament per homes. A més, gran part dels agressors resulten ser coneguts de les víctimes, sovint les seves parelles o exparelles o amics. "Això fa que aquestes violències agafin una mena de perversitat molt gran, perquè qui t'ha estimat o t'hauria d'haver estimat, t'acaba atacant i agreint", afirma Vergés.

L'Estudi sobre la Cibercriminalitat 2019 estableix que el perfil dels agressors són homes d'entre 26 i 40 anys. I en relació amb les respostes d'aquests atacants a les xarxes socials, trobem nous mites, com el de les denúncies falses per violència de gènere o la síndrome d'alienació parental, juntament amb els vells discursos sobre violència masclista.

Un exemple de les violències que exerceixen aquests agressors a l'esfera virtual no són només els discursos clarament masclistes i de condescendència i trivialització de l'opressió, sinó també una sèrie d'agressions virtuals més o menys organitzades, com missatges desqualificadors i reaccionaris i amenaces d'agressions físiques i sexuals cap a dones feministes que tenen una important activitat política a la xarxa. Destaquen casos a escala internacional com l'assetjament que va patir Anita Sarkeesian als Estats Units arran del seu projecte "Feminist Frequency" o, en el context de l'Estat espanyol, les amenaces i l'assetjament a periodistes i activistes feministes que col·laboren a la revista *Pikara Magazine*: Irantzu Varela, Brigitte Vasallo, Cristina Fallarás o Silvia Agüero. Tot plegat ha obert un debat sobre com afrontar els ciberatacs i com desenvolupar noves estratègies des dels feminismes.

De Forocoches als 'machitrols'

El Comitè de la Convenció sobre l'Eliminació de totes les formes de Discriminació contra la Dona (CEDAW), en la seva recomanació de 2017, destaca els delictes comesos contra les defensores dels drets humans, les polítiques, les activistes o les periodistes, que constitueixen també formes de

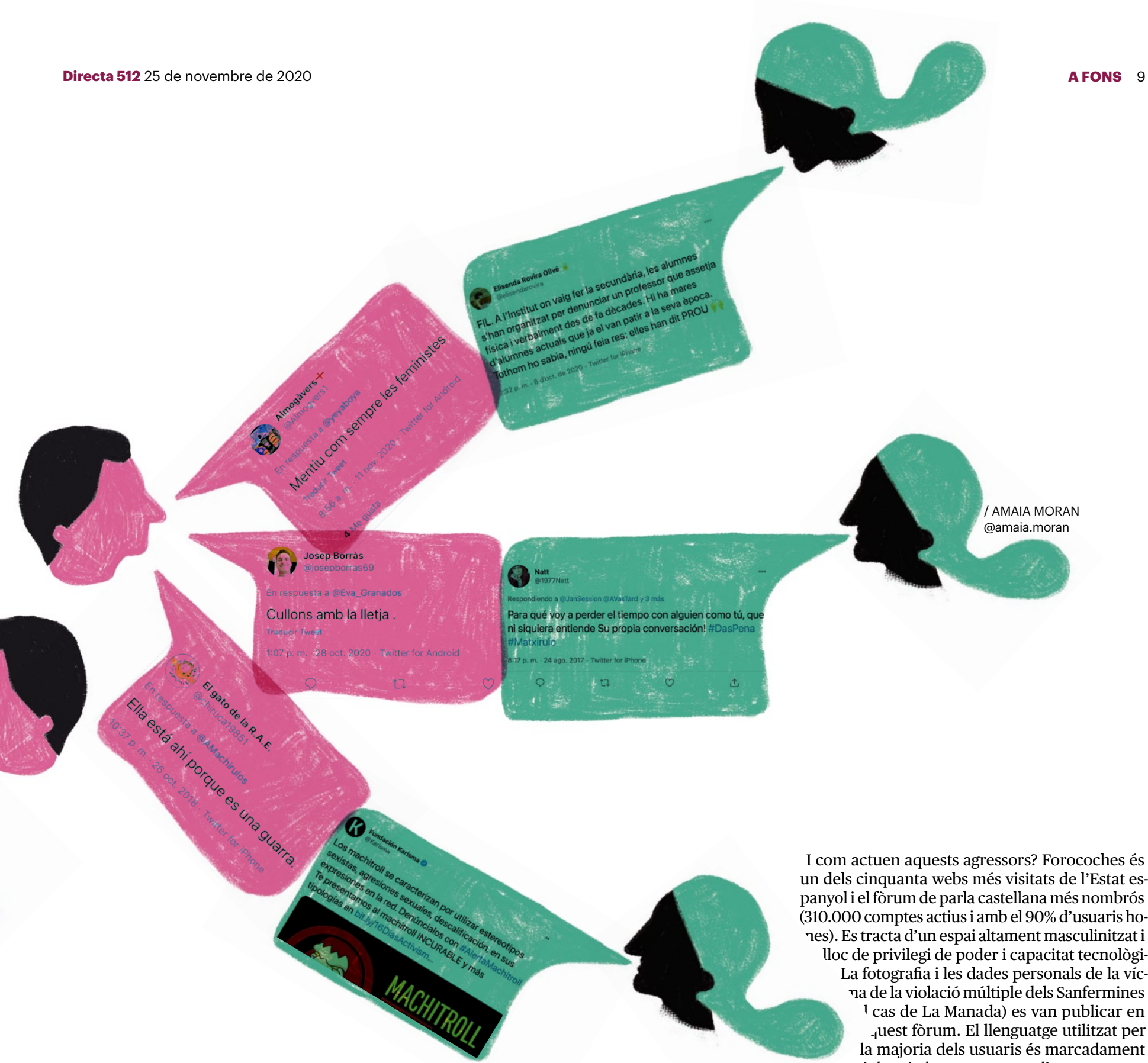

L'assetjament en línia fa que algunes dones recorrin a l'ús de pseudònims i altres desactivin o eliminin els seus comptes

La historiadora Mary Beard explica que el patriarcat ha desplegat estratègies per silenciar la veu de les dones dissidents

violència per raons de gènere a causa de factors culturals, ideològics i polítics. Aquestes violències provoquen i persegueixen l'autocensura. Algunes recorren a l'ús de pseudònims, mentre que altres adopten perfils de baix nivell en línia, una mesura que pot tenir un impacte perjudicial per a les seves vides professionals i la seva reputació. D'altres decideixen suspendre, desactivar o eliminar permanentment els seus comptes en línia o deixar la professió per complet.

La historiadora i divulgadora Mary Beard diu que el "silenciament actiu" és un concepte que s'utilitza per definir les estratègies que, des del patriarcat, s'han desplegat al llarg de la història per fer callar les veus dissidents de les dones i de les persones subalternes com a mecanisme de reproducció de poder. Així ho recull l'informe de 2020 "Las violencias machistas contra activistas", dels grups de recerca Hybridas i Komons, impulsat per Calala Fondo de Mujeres. Hybridas és un grup de treball enfocat al desenvolupament de projectes que promoguin l'apoderament per a la participació política i cívica amb enfocament de gènere tant en l'esfera analògica com digital. Komons són mediadores tecnològiques que apliquen els mètodes

digitals i participatius per impulsar la intel·ligència col·lectiva i el canvi social.

A través del monitoratge de dades i entrevistes a activistes, comunicadores, defensores de drets humans, *gamers*, ciberfeministes, autores i investigadores han arribat a conclusions prou significatives: el 82,61% de les participants a l'estudi s'han vist afectades per violències digitals. Concretament, un 65,21% a Twitter, un 73,37% a Facebook, un 30,4% a Instagram i un 65,75% a través de canals de missatgeria instantània.

Forocoches és un dels fòrums d'internet on es boicoteja i s'insulta massivament les iniciatives feministes

I com actuen aquests agressors? Forocoches és un dels cinquanta webs més visitats de l'Estat espanyol i el fòrum de parla castellana més nombrós (310.000 comptes actius i amb el 90% d'usuaris homes). Es tracta d'un espai altament masculinitzat i lloc de privilegi de poder i capacitat tecnològica. La fotografia i les dades personals de la víctima de la violació múltiple dels Sanfermines (cas de La Manada) es van publicar en aquest fòrum. El llenguatge utilitzat per la majoria dels usuaris és marcadament violent i obertament masclista.

A través d'aquestes plataformes, els assetjadors localitzen i difonen publicacions o projectes feministes a la xarxa perquè els seus usuaris acudeixin en massa amb relativa velocitat a boicotejar les iniciatives. Hi trobem expressions com "el que li fa falta és una bona polla", "a fregar!", "putes" o "depila't". Així mateix, esgrimeixen tòpics gastats sobre les feministes com a "lesbianes", "peludes", "bruixes" o "mal follades". D'espais així se'n diu *manosfera* o xarxa informal de blogs, fòrums i llocs web de moviments que tendeixen al masclisme i que s'associen políticament amb partits de dretes. Aquests moviments inclouen els antifeministes, els cèlibes involuntaris com MGTOW (Men Going Their Own Way) »

ger
ENTITAT CULTURAL I ESPORTIVA

C/ del PI 25. Ribes (Garraf). Països Catalans
08810. Tlf: 93 896 12 00. ger@mesvilaweb.com

...aquest estiu posem la directa amb la nova web
www.entitatger.cat

COL·LECTIU RONDA

assessorament **JURÍDIC**
a **PERSONES** i entitats
d'economia **SOCIAL**

www.ronda.coop

CUINA DE BARRI

ESMORZARS
MENÚ AL MIG DIA
CARTA DE NIT
OPCIÓ VEGETARIANA
BEGUDES DE LA TERRA
CERVESES ARTESANES
CULTURA POPULAR

C/Premià 20. BAIXÓS. 08014
SANTS. PAÏSOS CATALANS
93 422 16 13 WWW.TDK.CAT

En comú, fem camí
Fes-te'n sòcia per 50€ a l'any

LA REPARTIDORA

Llibreria associativa · Espai Editorial · Pensament crític

C/Torreta de Miramar 1 baix 3, Benimaclet (València) - larepartidora.org

» o el Moviment pels Drets dels Homes (MDH), entre d'altres.

Però no només de Forocoches viuen els homes masclistes. En l'ambient digital, els agressors es justifiquen i troben aliats entre altres membres amb la seva mateixa ideologia que exerceixen aquest tipus de violències amb massa impunitat, especialment en línia. Des del feminisme s'han generat categories per respondre a aquests nous tipus d'atacs i d'atacants: serien comunament coneguts com a *trols masclistes*, *machitrols* o *machirulos*. Els *trols masclistes* o *machitrols* són usuaris amb pensaments i actituds masclistes que habiten la xarxa i que de manera intencional es presenten per assetjar altres persones, principalment dones o feministes. Són usuaris que fan ús de la tecnologia i les xarxes socials per contactar, amenaçar i/o espantar, i el seu comportament no és un incident aïllat, sinó que és recurrent.

Des de Donestech expliquen que queda encara molt camí per recórrer per conèixer l'abast de les violències masclistes en línia. Podem fer moltes coses de manera preventiva, com per exemple practicar les cures entre nosaltres, demanar ajuda, documentar bé el que ens passa, fer servir màscares, no posar la nostra foto real, etc. "Ara bé, aquestes mesures no s'han de fer servir mai per culpabilitzar les dones, perquè si no hi hagués agressors, no ens hauríem de cuidar d'aquesta manera. Cadascuna ha de fer la seva pròpia anàlisi de riscos", afirma Vergés.

I més enllà d'això, destaca que hem de començar a pensar en l'horitzó que volem. "Cap a on hem d'anar?, quin desenvolupament tecnosocial imaginem en clau feminista?, què ens faria estar a gust i felices?, què necessitem perquè el món sigui més igualitari i que ens alliberi més a totes?". I ja hi estan donant resposta teòriques, escriptores i tecnòlogues feministes com Mary Shelley, Ada Lovelace, Elia Barceló o Adeanna Cooke, que apunten moltes idees: muntar webs sobre aquests temes, incloure més discursos i narratives feministes a internet i enxarxar-nos entre nosaltres i altres aliades i moviments. "Perquè, com diu el ciberfeminisme, quan et volen deprimida, amargada i desgraciada, riure i ser felices *online* i juntes també és una estratègia per construir utopies feministes per construir el futur que volem també *online*", conclou Vergés. ●

Les estratègies feministes d'ElVioladorEresTú al #C

S. B. | @sralane

Textos, imatges, etiquetes a Twitter, escarnis als murs dels agressors i vídeos serien els formats de resposta digital feminista. Cal destacar la campanya internacional #AlertaMachitroll realitzada per la Fundació Karisma a Colòmbia. Consisteix a identificar els *machitrols* per evidenciar l'auge dels assetjadors a internet. Recentment, l'organització europea per la llibertat d'expressió Index on Censorship li va donar un premi.

I encara que les feministes portaven temps connectades, una de les fites del ciberactivisme va arribar el 2015 des de l'Argentina amb el *hashtag* #NiUnaMenos, sota el qual es van organitzar les majors manifestacions contra els feminicidis de la història del país. Aquella etiqueta, a la qual s'uniria després #VivasNosQueremos, va traspasar fronteres i es va convertir en un crit massiu contra la violència masclista. Més recentment, la campanya #ElVioladorEresTú, el vídeo del grup feminista xilè Las Tesis que es va tornar viral el 25 de novembre de 2019, que va crear una performance i un himne que va fer la volta al món

amb frases com "i la culpa no era meva ni on estava ni com vestia".

L'agost de 2016, l'Associació per al Progrés i les Comunicacions (APC) va definir juntament amb diverses activistes feministes, col·lectius LGBTQI+ i defensores de drets digitals i humans una llista de quinze principis per imaginar una internet feminista.

L'Associació per al Progrés i les Comunicacions, entitats i activistes van definir l'any 2016 una llista de quinze principis per imaginar un internet feminista

I aquella marea digital imparable va arribar a l'Estat espanyol i va irrompre amb la vaga feminista del 8 de març de 2018. Després, van venir etiquetes com #YoSíTeCreo, #NoesNo i #SomosManada, en suport a la víctima del cas de La Manada de Pamplona. L'etiqueta #Cuéntalo, equiparable

al #MeToo que va revolucionar la xarxa als Estats Units, va arribar a aconseguir els 3,5 milions de mencions a Twitter.

Si donem un cop d'ull a l'evolució del terme *feminisme* a Google, des del 2004 les cerques han anat pujant, però han crescut especialment en els últims anys, per arribar al seu punt màxim el mes de març de 2018. Abans havien destacat alguns projectes com Memes Feministes, que van possibilitar l'ús d'eines digitals per millorar les estratègies de resistència i transformació.

s en xarxa: Cuéntalo

És interessant veure com entre aquestes estratègies hi ha la reapropiació de l'insult. De la mateixa manera que va fer la teoria queer amb la reivindicació del concepte pejoratiu *queer* (que en anglès significa 'desviat', 'raret' o 'marica'), moltes feministes opten per resignificar les etiquetes amb les quals són desqualificades. D'aquesta manera, donen la volta a insults com *feminazi*, *radical* o *bolle-rra* desactivant el seu poder ofensiu i lluint-los amb orgull.

També han aflorat estratègies creatives en resposta a l'humor sexista que circula per les xarxes. Els mems, combinació d'imatges fàcilment reconeixibles per a l'imaginari col·lectiu amb frases generalment humorístiques, tenen aquesta funció. És el cas del projecte "El caçador caçat" d'Alicia Murillo, qui, amb la càmera del seu telèfon mòbil, va començar a gravar vídeos en els quals interpel·lava els "piropejadors" de carrer i posteriorment publicava les imatges a YouTube.

L'octubre d'enguany, en l'àmbit català van sorgir les campanyes #ATuQuèThanFet i #PerAquíNoPassem, testimonis de violència de noies i joves dels instituts de Castellar del Vallès i el Moianès, respectivament, que van decidir trencar el silenci i van utilitzar Instagram i Twitter per denunciar-ho. ●

Iniciatives d'autodefensa

#InternetEsNuestra és una coalició que treballa per una xarxa lliure de violències, l'objectiu de la qual és que internet sigui un espai lliure on la lluita contra la violència en línia cap a les dones no tingui com a conseqüència la restricció dels seus drets.

Take back the tech és un projecte de la campanya llatinoamericana "Dominem la tecnologia", que crida tothom, especialment dones i noies, a exercir un control de la tecnologia i posar fi a les violències masclistes en línia.

Acoso.online és un espai de referència internacional amb recursos, anàlisis i recomanacions pràctiques per fer front a la publicació no consentida d'imatges i vídeos íntims per mitjans electrònics –una forma de violència de gènere en línia contra les dones heterosexuals i persones LGBTIQ+.

GenderIT.org és un projecte de reflexió del programa de Drets de les Dones d'APC amb articles, notícies, podcasts, vídeos, còmics i blogs sobre l'internet feminista amb una perspectiva interseccional.

Ciberseguras.org és un espai web sobre estratègies ciberfeministes.

Xarxeta de continguts feminista és un projecte impulsat per Pangea que reuneix entitats per elaborar continguts de reflexió entorn de tres eixos temàtics: tecnologia, economia social i feminismes.

Espai feminista Zorras Binarias és un espai web que treballa diferents vessants del ciberfeminisme a través d'articles i notícies.

Mujeres en red és un diari feminista digital que parla de temes relacionats amb les ciberviolències.

Femimimos és un perfil a Twitter que treballa per fer front als atacs cibermasclistes a les xarxes socials enviant missatges encoratjadors a les dones i activistes que els pateixen.

Entrevistes a Núria Vergés i Carla Vall publicades al canal d'audiovisuals de la **Directa**.

/ AMAIA MORAN
@amaia.moran

Beatriu Masià,

experta en violències masclistes

“És molt difícil pensar que algú que diu que ens estima té intenció de fer-nos mal”

Text: Meritxell Rigol | @TxellRigol
Fotografia: Montse Giral | @giraltm

Van dir prou a continuar des de “la intempèrie” en què l’infrafinançament públic ja feia anys que les havia deixat. Les membres de la cooperativa Tamaia, referent en l’acompanyament a dones supervivents de violència masclista, anunciaven que abaixaven la persiana a mitjans de juny de 2020. Una d’elles és Beatriu Masià, cofundadora d’aquest projecte feminista amb prop de tres dècades sembrades. “Les administracions no cobreixen el cost que té fer una atenció amb qualitat i calidesa, que posi les dones al centre”, denuncia l’experta en violències masclistes. Per ella, aquest buit de responsabilització és una de les principals formes que, al nostre territori, adopta la violència institucional contra les dones.

En els darrers anys, els plantejaments feministes han guanyat abast, si més no pel que fa a visibilitat. Aquesta onada feminista, però, està implicant que les violències masclistes reculin?

L’expansió del feminisme, aquest *subidón* en què estem les feministes, és molt important i penso que hem de mantenir l’activitat continuada de fer visibles els feminismes dins dels àmbits de la vida. Davant les violències masclistes, ha estat revolucionari el clic que ha suposat el “germana, jo sí que et crec”. Per una banda, aquest missatge ha situat un punt de partida des del qual les dones donem valor a les altres dones i trenquem amb un dels paranys del patriarcat, el d’estar confrontades, el de la rivalitat. D’altra banda, el “germana, jo sí que et crec” exposa allò que les dones vivim des que naixem fins que morim: una situació de desigualtat estructural en què pots patir qualsevol violència masclista en qualsevol moment de la vida. Una altra cosa és com això s’ha traslladat a l’àmbit institucional.

Com s’hi ha traslladat?

L’auge del feminisme no aconsegueix moure qüestions estructurals tant com desitjàriem, però crec que sí que està generant moviments. Hi ha més receptivitat, hi ha més dones compromeses amb el feminisme i estan mantenint el seu discurs a les institucions. Però és veritat que la violència masclista continua sense aturador, sobretot en relació amb el nombre de feminicidis.

La violència masclista traspasa l’àmbit de la parella o l’exparella, però al nostre entorn la majoria de feminicidis els perpetren homes contra dones amb les quals han tingut un vincle sexoafectiu. Què ho explica?

La violència dins les relacions de parella es fa a través del vincle, i és el que fa que per moltes dones sigui tan difícil identificar situacions d’abús, sobretot quan són incipients. És molt difícil pensar que algú que diu que ens estima, algú amb qui hem començat a compartir la vida o amb qui fa temps que la compartim, té intenció de fer-nos mal. Emocionalment i cognitivament, és molt difícil separar-ho i hem de tenir en compte les estratègies dels homes que utilitzen la violència. Quan maltracten, l’estratègia és “d’acord, t’he fet mal i ho sento molt”, i sempre busquen algun element de culpabilitat, de responsabilitat, en les dones. Si no hi ha una mirada des de fora que ajudi a veure què està passant, aquest element fa que moltes dones esperin canvis en els homes. És important que comencem a parlar de la importància que els homes deixin de ser fidels al patriarcat per poder ser homes, com planteja la Rita Segato. Els homes sempre agafen el fil de no responsabilitzar-se de les seves accions.

Rita Segato analitzava, en la xerrada que va oferir recentment en el marc del II Congrés Internacional per a l’Erradicació de les Violències Masclistes, que els homes són la primera víctima del mandat de la masculinitat: la primera víctima cronològicament, no la major víctima, que som les dones, perquè patim una violència que nosaltres no perpetrem contra les seves vides. En la prevenció de la violència masclista, coincideixes en la idea que el focus d’atenció s’ha de posar en ells?

De focus segurament en necessitem uns quants. Un focus ha d’anar a desmuntar els manaments de la masculinitat hegemònica, nocius per a ells mateixos, i mostrar que és possible relacionar-se d’una altra manera. I per altra banda, el focus ha

de continuar posat en la prevenció en les noies, per tal que els sigui desitjable un altre model de relació i que apliquin el do de la cura, associat a la feminitat, cap a elles mateixes. Sovint ens trobem amb aquest parany, que en el procés de socialització de gènere a les dones se'ns parla molt del do de la cura, però del do de la cura cap a les altres persones, no cap a una mateixa. I és la base de l'autoestima i de l'apoderament, de poder viure una vida amb llibertat, amb autonomia. Ens passa que, com que partim d'un dèficit estructural de recursos davant les violències masclistes, si ens fixem en un focus, potser ens deixem l'altre, i del que es tracta és que, per prevenir-les, actuïn alhora.

La prevenció de les violències masclistes depèn només de polítiques educatives?

Prevenir, evidentment, implica l'educació, i en concret l'educació sobre relacions sexoafectives i sexualitats. Però totes les potes sobre les quals se sustenta un ecosistema social estan tocades pel masclisme i pel patriarcat i, per tant, per prevenir, les haurem de tocar totes. La violència és possible perquè estem en un sistema que la tolera; és possible perquè hi ha desigualtats estructurals que posen les dones de forma majoritària en situació de vulnerabilitat. No és que siguem vulnerables pel fet de ser dones, és que la societat en què ens trobem ens posa en aquest lloc. I com més eixos de discriminació hi afegim, més vulnerabilitat.

L'advocada i membre de Dones Juristes Marisa Fernández considera que "la primera percepció judicial cap a la dona és la d'un ésser pervers que vol perjudicar l'home". D'acord amb l'experiència d'acompanyament a dones, diries que és predominant?

Continuem funcionant molt amb estereotips de bones víctimes i males víctimes. Les dones que reivindiquen, les dones que exigeixen, les dones que no es conformen, són les males víctimes. Què se n'espera? Que siguin submises, que plorin, que

“ ”

La violència és possible perquè tenim un sistema que la tolera; perquè hi ha desigualtats estructurals

En l'horror del cas de La Manada, un argument de la defensa era que la noia havia continuat fent la seva vida

es conformin, que siguin víctimes-víctimes. Totes recordem l'horror del cas de La Manada, en què un dels arguments de la defensa dels violadors era que la noia havia continuat fent la seva vida. És això.

Diries que, en paral·lel a l'auge del feminisme, hi ha hagut una recrudescència de la misogínia?

Quan s'avança, hi ha forces que intenten que aquest avenç no prossegueixi, perquè els que estan en una situació de privilegi no la volen perdre. Els discursos de l'extrema dreta es dirigeixen a aturar aquest moviment d'apoderament de les dones, i això ens ho anem trobant en molts moments de la història. Quan hi ha un discurs dins de la

institució que posa en qüestió la violència contra les dones, suposa un reforç per als maltractadors, i l'entrada de l'extrema dreta a les institucions ha donat legitimitat i ha fet créixer els discursos misògins, com també les amenaces que estan rebent moltes dones actives a les xarxes.

A Andalusia estem veient com el pes parlamentari de Vox, significatiu com per haver condicionat l'aprovació dels pressupostos, està implicant desmantellar el reconeixement i l'atenció a la violència de gènere, que intenta esborrar amb el concepte de violència intrafamiliar. Un cop la negació de la violència masclista ha entrat a formar part de la pluralitat parlamentària, com hi oposem resistència perquè no guanyi abast?

El que hem de fer és no callar, denunciar els atacs i seguir amb la nostra feina d'apoderament i de crear bé comú, de crear societats lliures de violència, des de l'autoorganització de les entitats de dones i des de la sororitat i el suport mutu. I això està passant. El discurs de les dones migrades ens ha donat lliçons a les feministes blanques, occidentals. Durant la pandèmia, ens han donat lliçons de què és autoorganització, de què és reclamar drets, i això és el que hem de continuar fent per confrontar aquests discursos i aturar-los. Hem de crear aliances amb altres grups i veure si podem fer aliances amb dones dins de la política institucional. Molta xarxa, hem de fer. Sense la xarxa no és possible.

Xarxa n'heu fet durant dècades les dones de Tamaia, més enllà de Catalunya. Serveix fer xarxa contra les violències masclistes quan els contextos sociopolítics són molt diferents?

A Tamaia, les quatre sòcies fundadores, l'any 1992, de qui vam aprendre com ha de ser l'atenció a les dones i la comprensió de la violència masclista va ser d'una dona argentina, Graciela Ferreira. De la Xarxa de Dones de Llatinoamèrica i del Carib també en vam aprendre. I més recentment, estàvem en

“ ”

Les nostres referents són des de Marcela Lagarde fins a Rita Segato, i seguim aprenent del feminisme descolonial

Denunciar la violència masclista no et resol la manca d'habitatge ni et resol el fet de quedar-te sense feina

una xarxa internacional de dones contra la violència. Les dones de Guatemala, per exemple Actoras de Cambio, ens han ensenyat moltíssim. Les dones d'El Salvador també. Hem estat en contacte amb dones del Marroc i també amb dones de Palestina. En aquests intercanvis sempre hem après molt. Les nostres referents són des de Marcela Lagarde fins a Rita Segato, i seguim aprenent dels feminismes descolonials. Hi ha condicions del sistema en què viu cada dona que tenen un impacte, però, tot i els contextos diferents, la violència en el marc de les relacions de parella i la violència sexual operen de la mateixa manera.

Hi ha casos en què la violència masclista és només un dels problemes que pot estar tenint una dona i denunciar l'agressor no és una opció viable, perquè pot abocar-la, sovint amb

les seves criatures, a situacions de més vulnerabilitat socioeconòmica i, concretament, habitacional. T'has trobat recomanant a dones que és millor que no denunciïn?

Una dona blanca de classe mitjana que denuncia i porta proves i testimonis té possibilitats, segons en quin jutjat, que li donin una ordre d'allunyament i que la denúncia prosperi. Però per tal que la denúncia tingui els efectes reparadors que esperes, ha de tenir uns requisits que no sempre hi són. El discurs de "denúncia" té una part perversa. La denúncia no ho resol tot. Denunciar la violència masclista no et resol la manca d'habitatge ni et resol quedar-te sense feina. És més, denunciar et pot empitjorar la situació si no tens les condicions per protegir-te després. Quan hi ha un feminicidi, s'ha de posar fi a l'explicació que se sol donar des d'Interior de si la dona havia denunciat o no havia denunciat. Quan es diu "no consten denúncies" es transmet que, si no ha denunciat, no hi hem pogut fer res, i estem fent caure una certa culpabilitat en la víctima.

En què consideres que cal fixar-se, doncs?

Quan hi ha un assassinat, s'hauria de mirar i dir si la dona havia pogut accedir o no a alguns recursos, si aquesta dona era demandant d'una atenció i n'estava a l'espera, si la dona havia expressat que estava en perill en algun dels àmbits pels quals s'accedeix als recursos d'atenció a les situacions de violència, és a dir, si l'àmbit públic ha tingut capacitat de detecció del risc o no. Això és el que hem de mirar. Seria significatiu de com es fan els seguiments dels casos i seria significatiu del circuit que hi ha sobre violència, d'on pot haver-hi disfuncions. Es tractaria de mirar què ha passat. Sé que en molts casos es mira. Hi ha professionals molt responsables. Però el missatge és el que ha de canviar. Una dona que no té papers, la primera por que té és què li pot passar si denuncia, per la situació administrativa irregular. O en casos de dones que treballen internes cuidant persones grans, si posen una denúncia es quedaran sense feina i sense casa. Sabem que moltes dones probablement no perllongarien una situació de violència dins de la parella si tinguessin una entrada de re-

cursos propis i si tinguessin possibilitat d'accedir a un habitatge. Hi ha moltes situacions en què és important denunciar, però quan una dona va a posar una denúncia ha de tenir tota la informació necessària i saber què passarà després.

Sanar-se dels efectes de la violència demana també poder recuperar-se en el pla material de la vida?

Quan una dona ha passat per una experiència de violència masclista hi ha dues parts: hi ha una recuperació, que forma part del procés i té dret a decidir quan el fa, i després hi ha la reparació, que té a veure amb l'obligació de l'Estat, dels poders públics, que, en la mesura que no han pogut garantir-li una vida lliure de violència, li han de reparar el dany viscut. La reparació d'aquest dany està també dins de l'ordre material i, pel que jo sé, fins a finals d'agost, que és quan vam tancar Tamaia, s'està fent molt poquet.

La Llei 5/2008, del dret de les dones a erradicar la violència masclista, és un marc legal de referència per l'amplitud de mires sobre què és violència masclista, molt més enllà de l'àmbit de la parella. Però una de les formes de violència que les feministes participants en la redacció no van aconseguir que hi constés és la violència institucional. En què es concreta?

En aquests moments s'està revisant la Llei 5/2008 per tal d'introduir alguns dels temes que no va ser possible incorporar, com ara la violència institucional, que comprèn diferents aspectes. Per exemple, la violència estructural, que no permet donar respostes globals i integrals a les violències masclistes. Però també té a veure amb el fet que les entitats de dones són les que assumeixen, en molts casos, la responsabilitat de donar-los respostes, sense la certesa que les administracions assumiran la responsabilitat que els pertoca. Per exemple, jo presento un projecte per atendre cinquanta dones i jo em faig càrrec d'aquesta atenció, sense saber si finalment l'administració assumirà la part que li correspon en el terreny econòmic. Això és violència institucional perquè fa que les entitats de dones es carreguin un pes que no els pertoca. Amb violència institucional parlem també de les condicions laborals de les treballadores i la manca de cura cap a les professionals. Un altre aspecte és que les entitats de dones que han estat referents en el model d'atenció a la violència -perquè van ser les que el van començar- sovint són menyspreades, especialment en l'àmbit judicial, quan no s'accepten informes o valoracions que fan, tot i ser les que millor coneixen els processos de les dones.

En el cas de Tamaia, explicàveu en el comunicat de comiat del projecte que la meitat de recursos per atendre les dones, més de 200 a l'any, eren públics, però que per aconseguir l'altra meitat necessària havíeu de formular propostes que permetessin complementar el 50% del cost amb recursos propis, propostes que amb la COVID-19 majoritàriament es van cancel·lar i que, més enllà d'aquesta circumstància, suposava una fórmula que us implicava "jornades laborals desmesurades" i "una posició de molta fragilitat".

Sí, això és el que fan la majoria d'entitats de dones: malabarismes. A les administracions els agrada molt parlar de corresponsabilitat davant les violències masclistes, però hi ha un abisme entre el que hauria de ser i la realitat. ●

contrast

S'hauria de limitar l'accés de

La manca de regulació en espais protegits

Marc Garriga Lujan | @marcdelparc
Director del Parc Natural de l'Alt Pirineu

Amb quin objectiu es declaren espais naturals protegits? Doncs l'objectiu essencial és la conservació d'uns valors naturals, no només d'hàbitats i espècies, sinó també geològics, paisatgístics i fins i tot culturals; uns valors que són escassos i sovint es troben amenaçats pels nous canvis i impactes globals. En els parcs naturals, a més, hi ha sovint un segon objectiu: el desenvolupament sostenible del territori protegit de forma compatible amb la conservació d'aquests valors, ja que sovint el sector primari que s'hi ha desenvolupat al llarg de la història (agricultura tradicional, ramaderia extensiva, gestió forestal) és, en part, responsable que aquests valors s'hagin pogut conservar.

Actualment, però, en molts d'aquests espais, el turisme esdevé cada cop més un motor econòmic important, i no és dolent, ja que ajuda a fixar població al territori rural. I és que en un món cada cop més urbà, el retorn al gaudi de la natura, per la felicitat i la salut de les persones, fa que aquestes contrades on la natura està millor conservada i manté més la seva essència original tinguin cada cop una demanda major.

Però aquesta activitat turística pot ser alhora responsable de la degradació i la pèrdua de biodiversitat quan comencen a haver-hi impactes ambientals fruit de la massificació. Genera fenòmens d'erosió del sòl en camins, molèsties a la fauna protegida que necessita tranquil·litat per sobreviure, acumulació de deixalles... A més, dificulta la realització de les activitats pròpies del sector primari que ajuden a mantenir l'entorn natural i crea molèsties entre els visitants que venen a gaudir d'aquest entorn, que inicialment era tranquil. D'exemples n'hi ha centenars i tots acaben posant en un risc important la conservació d'aquests valors pels quals es va crear l'espai protegit, de manera que es pot arribar a perdre la gallina dels ous d'or que permet generar aquesta activitat turística i econòmica a l'espai rural.

A tot espai natural se li pot calcular una capacitat d'acollida d'ús públic que estableixi quin és el límit de visitants que pot acollir per tal que no es malmetin aquests valors. Calcular-ho és essencial per fer el primer pas per establir sistemes de regulació que vetllin perquè aquest valor no se sobrepassi. D'exemples n'hi ha milers i a tot el món:

des d'espais que estableixen sistemes de transport públic per accedir a determinats indrets mitjançant busos, trenets o taxis, i hi prohibeixen la circulació motoritzada -com és el cas de l'accés a l'estany de Sant Maurici al Parc Nacional d'Aigüestortes-, fins a espais en què cal fer una reserva prèvia per accedir-hi a través d'internet -com és el cas de la Reserva Natural Integral de Muniellos des de fa molts anys. Aquest tipus de regulacions són molt ben valorades per un important sector del públic, ja que garanteixen a l'usuari que no es trobarà un espai massificat i li permet accedir a un espai més exclusiu i de qualitat. Però aquest tipus de regulacions en el context català encara són força anecdòtiques, i en la majoria d'espais no n'hi ha cap d'existent.

Any rere any, l'afluència de visitants als espais naturals protegits catalans ha anat en augment, pel seu atractiu i els múltiples beneficis que aporten, amb un increment substancial aquest estiu degut al fenomen de la pandèmia per la COVID-19, que ha limitat el turisme internacional i ha incentivat encara més la visita d'espais naturals "més sans" a la recerca d'una menor interacció física entre persones.

Però aquest fet ha provocat efectes contraris als buscats, amb fenòmens de massificació greus, com en el nostre cas en l'aparcament de la Molinassa, que dona accés a la Pica d'Estats. S'han sobrepassat les 90 places d'aparcament existents, amb més de 200 vehicles cada dia aparcant de qualsevol manera al llarg dels marges dels camins. Aquest fet ha posat en risc de seguretat la zona, ja que dificultava l'accés als vehicles d'emergència. Indirectament, s'ha produït un augment notori de deixalles i comportaments incívics, i inclús s'han format cues per accedir al cim per tal de fer-se una foto de record. Per aquest motiu, regular aquests accessos i incrementar la pedagogia ambiental esdevé essencial per continuar mantenint en bon estat de conservació els nostres espais naturals protegits i alhora permetre una experiència de visita turística de qualitat. ●

visitants als parcs naturals?

Per un accés endreçat i segur a la natura

Miquel Rafa | @CEC_cat

Vicepresident del Centre Excursionista de Catalunya

En l'actual debat sobre la problemàtica de l'accés massiu a la natura, caldria fer una premissa bàsica: tothom té dret a gaudir de la natura; un dret reconegut constitucionalment i que, a més, cada cop és més evident que contribueix a la nostra salut i al nostre benestar emocional i físic. Per tant, i d'entrada, que les persones vulguin anar a la natura no ha de ser dolent ni negatiu, ans al contrari.

La sobrefreqüentació d'espais naturals que hem vist sobretot durant el postconfinament estival tampoc és un fenomen nou, però sí que ho han estat els volums de persones i l'increment del nombre de dies punta, amb els problemes i impactes que porten associats envers la biodiversitat, la població local i la mateixa experiència dels visitants.

És necessari fer una anàlisi de les causes per tal de trobar-hi les solu-

cions adequades: la societat actual té una necessitat creixent de consum de natura, ja que a les ciutats on viu la majoria cada cop hi ha més manca d'aquest recurs. La rigidesa dels horaris laborals i escolars fa que la gent es concentri durant els mateixos dies i hores als punts més atractius; una situació que es veu agreujada pels fenòmens de les xarxes socials, els caçadors d'imatges d'Instagram i similars, etc.

Com es pot resoldre? En primer lloc, amb l'educació i la formació, que ha de començar als clubs excursionistes i als esplais, un paper històric que havia estat molt arrelat a Catalunya des dels inicis de l'excursionisme, ara fa gairebé 150 anys, i que cal recuperar. El respecte a l'entorn natural, en tot cas, és una actitud que cal adquirir de bon començament, a l'escola i a la família. El coneixement bàsic de com funciona la natura i de quines són les maneres de fer i de viure al camp també han de ser imprescindibles per a qualsevol persona que accedeixi a l'entorn natural. De fet, cal bastir una nova cultura d'accés a la natura, una mena de *countryside code* com tenen els britànics o escandinaus, basat en el respecte mutu i el sentit comú.

En segon lloc, la regulació i les restriccions d'accés, si s'escau, poden ser un darrer pas per fer front a situacions indesitjades i que malmeten la biodiversitat, el paisatge i l'experiència del contacte amb la natura. A més, hi ha el tema dels rescats a muntanya, en part conseqüència derivada de la situació de tenir més gent a la natura sense formació, amb un notable cost social i econòmic i en bona part evitable. Hi ha fórmules i eines de gestió dels fluxos ja existents, com per exemple una bona gestió dels aparcaments, l'establiment de sistemes de transport col·lectiu dins dels espais naturals i fins a aquests, les reserves prèvies per als dies conflictius... Aquestes mesures poden ajudar a resoldre els conflictes.

Tot plegat, però, no serà efectiu si no hi ha processos de concertació i de participació en els quals el món excursionista tenim molt a dir. L'accés endreçat i segur a la natura és un dels eixos principals de treball de la nostra entitat i d'altres, que oferim als gestors per tal de col·laborar i resoldre conjuntament aquestes problemàtiques. ●

pàgina oberta

El problema dels envasos de plàstic té solució?

Víctor Mitjans | @vmitjans
Expert en gestió de residus municipals

No podem dir que no n'estàvem avisats. La gestió dels residus de plàstic -i especialment els envasos- és un problema encara irresolt, com mostren les imatges dels plàstics al mar, en abocadors il·legals, abandonats en països asiàtics. En els darrers anys n'hem vist moltes, d'imatges, difoses pels mitjans de comunicació.

Fa unes setmanes, Greenpeace va publicar l'informe "Ecoembes miente", segons el qual no s'arriba a reciclar ni el 30% dels envasos de plàstic posats en circulació al mercat espanyol. Dies després de la publicació de l'informe, administracions com la balear corroboraven aquestes dades. A les Illes, no s'arriba ni al 20% de plàstic reciclat. Incendis, abocaments il·legals i altres pràctiques mostren les conseqüències d'aquesta mala gestió amb tota la seva cruesa. No sabem què fer-ne, del plàstic que consumim. Com pot ser que, més de vint anys després del primer contenidor groc, la situació sigui aquesta?

Per entendre-ho cal saber de què parlem quan parlem de plàstic. El que coneixem com a plàstic, en realitat són diferents polímers -PET, PEAD, PEBD, PP, PVC-, cadascun dels quals té un procés de reciclatge diferent, uns usos posteriors diferents i no es poden barrejar entre ells a l'hora de reciclar-se. De fet, sovint no es poden barrejar tampoc els formats: pots o ampolles, utilitzats per a contenir líquids, tenen un circuit de recuperació i uns usos diferents als dels mateixos polímers en format làmina. Per acabar-ho d'arrodonir, només els plàstics transparents poden utilitzar-se per a fer nous productes de colors.

Així, quan dipositem un envàs de plàstic al contenidor groc, tot just comença el procés. D'aquí, els envasos es porten a la planta de triatge, on se separen els plàstics segons els diferents polímers, i a vegades també per colors. Els envasos separats s'emballen i se'ls enduen recicladors homologats per Ecoembes. Cada polímer té un reciclador diferent i també està disposat a pagar-ne un preu diferent.

Aquí comença un segon problema. De les 125.000 tones d'envasos de plàstic que s'estima que es posen cada any al mercat català, només un

25% tenen un comprador disposat a pagar-ne un preu un cop s'han separat. Són el PET -terafalat de polietilè- i el PEAD -polietilè d'alta densitat- els materials utilitzats per a envasar líquids: aigua i refrescos en el cas del PET i productes de neteja en el cas del PEAD.

I és que el plàstic és un material molt barat. Després de ser usat, un plàstic ha de ser de molta qualitat per mantenir el seu valor i poder competir en preu amb el plàstic verge. Una altra raó és que, per qüestions sanitàries i a diferència dels altres materials d'envasament, d'una ampolla de plàstic per a contenir aigua no se'n pot obtenir una ampolla 100% de plàstic reciclat per a contenir aigua. Això en limita els usos i una ampolla de PET normalment es fa servir per a fer fil per a usos tèxtils. És el que es coneix com a infraciclatge -downcycling en anglès-, perquè cada cicle del material perd capacitat d'ús, a diferència dels metalls o el vidre, que es poden reciclar indefinidament.

El 75% del plàstic té un preu negatiu -hem de pagar perquè algú se l'emporti de les plantes de triatge- perquè els seus processos de reciclatge són massa complexos -i cars- o perquè no té mercat. Se l'emporten empreses homologades per Ecoembes, però la seva destinació és incerta. Quan t'han de pagar perquè t'enduguis un material és més fàcil que s'obri la porta a pràctiques com

abocaments il·legals, exportacions encobertes, incendis sospitosos...

Ecoembes hauria de ser el primer interessat a corregir aquestes pràctiques, però passa la pilota a les administracions i això pot fer pensar que aquestes pràctiques formen part consubstancial del seu model. La mala praxi afecta els plàstics de menor valor, però són els que permeten l'existència d'una sèrie de productes clau en el model actual de producció, distribució i consum. Derivats làctics, aperitius, pasta fresca, pastisseria industrial, amanides preparades, congelats, plats preparats... difícilment es podrien vendre als supermercats sense plàstic. Quina solució hi ha?

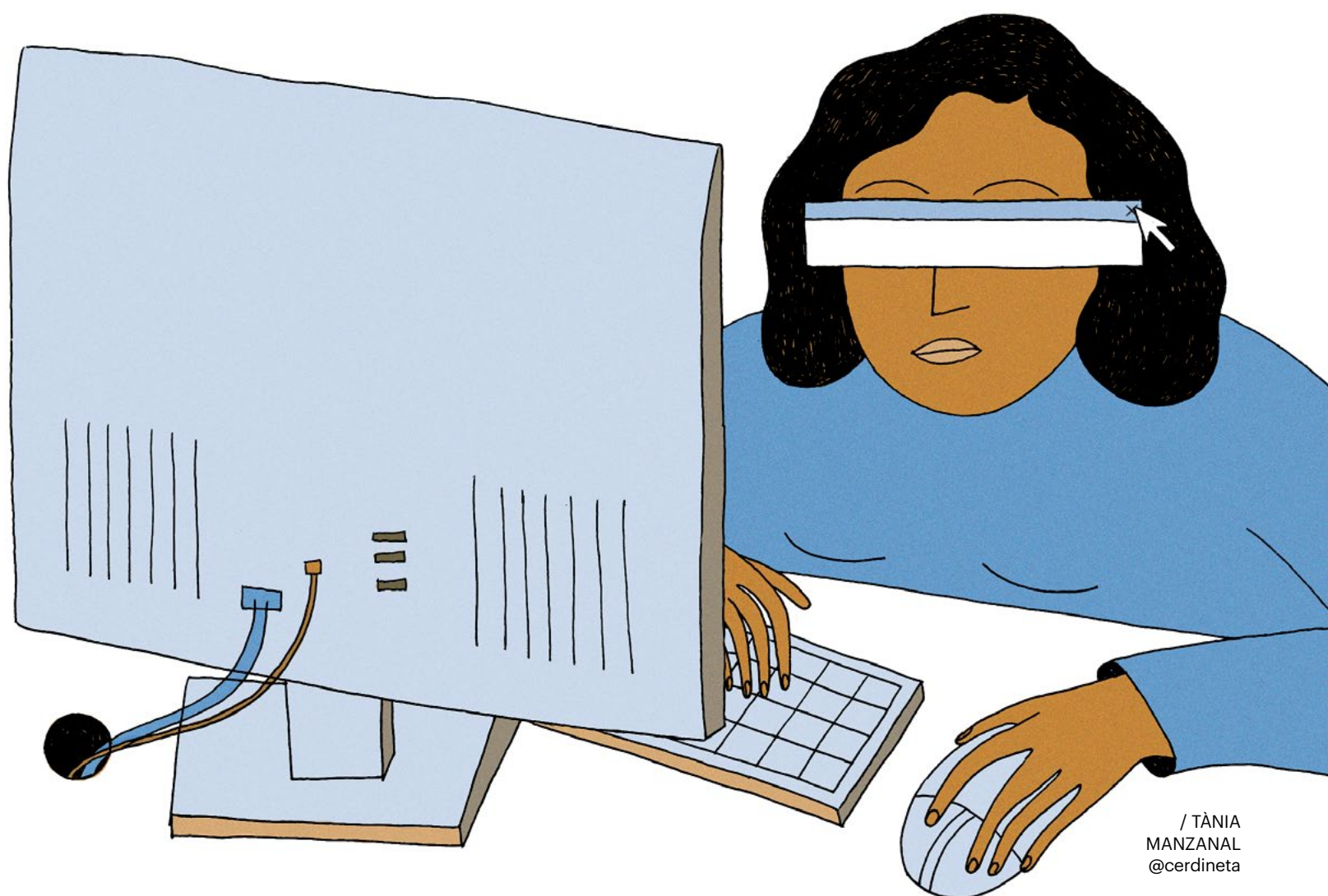
Ciutadania i administracions fan esforços per mitigar un problema que no han creat separant els envasos d'un sol ús. Si hi ha materials que un cop separats no vol ningú, l'enfocament adequat seria no posar-los al mercat o garantir la viabilitat econòmica del seu reciclatge. Si una bossa de patates no la pot reciclar ningú, s'han de redissenyar o pagar prou per poder desenvolupar tecnologies de reciclatge. Però això té un preu i s'haurà de veure si les empreses estan disposades a pagar-lo. Ara, utilitzar plàstic per envasar és barat perquè la major part no es recicla. I potser el sistema de consum actual només s'aguanta si el plàstic és barat. Fins quan serà així? ●

/ CATALINA PARRA
@_catalinaparra

“

De les 125.000 tones d'envasos de plàstic que s'estima que es posen cada any al mercat català, només un 25% tenen un comprador disposat a pagar-ne un preu

/ TÀNIA
MANZANAL
@cerdineta

Fer el salt a l'oligopoli digital

Les alternatives a Google, Amazon, Facebook, Apple i Microsoft ja són una realitat. Podem navegar, fer cerques i relacionar-nos a la xarxa sense deixar rastre i evitant el constant monitoratge

Guillem Martí | @guimmart

El confinament global ha acabat de fer innegable el paper central de les tecnologies de la informació i la comunicació (TIC) en el desenvolupament d'activitats laborals, educatives, socials, de consum i polítiques. Vivim en l'era de les xarxes socials, d'internet 2.0, de les aplicacions i dels telèfons intel·ligents o *smartphones*, que, des que ens llevem fins que anem a dormir, ens acompanyen arreu, rastrejant i arxivant totes les nostres vivències, geolocalització i historial relacional.

El mòbil integra tots els nostres objectes personals (telèfon, agenda, calendari, alarmes, bloc de notes, càmera, GPS, etc.) i ens permet ac-

cedir a pràcticament la totalitat de serveis del món real (Wallapop, Uber, Deliveroo, Tinder, etc.). La nostra identitat està cada cop més plasma-da a la xarxa a través de dades (misatges, fotografies, cerques a internet, comptes d'usuari, etc.), fins i tot en l'àmbit de l'activitat política, i aquestes s'acumulen en servidors privats amb arxius summament detallats.

Segons el rànquing Global 500 del *Financial Times*, que exclou fons d'inversió, les set empreses amb més capitalització del món enguany han estat empreses vinculades a plataformes digitals: les nord-americanes GAFAM (un concepte que fa referència a les inicials de les empreses Google -Alphabet-, Amazon,

Facebook, Apple i Microsoft) i les xineses Alibaba Group i Tencent. L'anàlisi i ús de les dades que acumulen als seus servidors -el que es coneix com a *big data*- les converteix, a més, en poders fàctics amb capacitat per influir en mercats i en la vida política.

L'escàndol de Cambridge Analytica va revelar com la informació privada de milers d'usuàries de Facebook, fundada per Mark Zuckerberg, va ser utilitzada amb opacitat per perfilar la campanya electoral de l'aleshores candidat a la presidència dels Estats Units, Donald Trump, durant les eleccions del 2016. Tres anys abans, Edward Snowden donava a conèixer a través del diari *The* »

» *Guardian* les pràctiques d'espionatge massiu i recopilació sistemàtica de dades a través d'internet a ciutadania no estatunidenca perpetrades per la CIA i l'Agència de Seguretat Nacional (NSA) dels Estats Units, i que comptaven amb la col·laboració de les grans empreses del sector de les comunicacions.

Integrar rutines de seguretat

El col·lectiu Críptica ha publicat el llibre *Resistencia digital. Manual de seguridad operacional e instrumental para smartphones* (Descontrol, 2018), en el qual adverteix dels perills del nou context cibernètic i dona coordenades bàsiques per a l'autogestió de la seguretat. Tan important és utilitzar aplicacions i programes alternatius a les GAFAM i compromesos amb la privacitat com integrar pautes d'ús i comportament responsables amb la nostra seguretat telemàtica. És el que es coneix com a *seguretat operacional* (OPSEC, pel seu acrònim en anglès), que introdueix una mirada tàctica i social sense la qual l'ús d'eines lliures no asseguruen una protecció real contra el monitoratge de les nostres activitats.

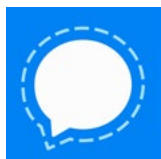
El canvi de xip ve, segons Críptica, per incorporar el que anomenen "comportament adversarial" cada cop que es faci ús d'un aparell electrònic connectat a una xarxa. Es tracta de tenir sempre en compte la presència d'un oponent simbòlic i d'escollir quines de les eines i serveis digitals disponibles utilitzaràs en funció de l'anàlisi del teu context i dels agents reals davant dels quals vols protegir-te, depenent del grau d'exposició que estiguis disposada a assumir o el risc repressiu que portin les teves activitats.

Críptica recomana incorporar gradualment els diferents mecanismes de seguretat per no generar un sobreforç en la usabilitat i incrementar-los a mesura que ens anem formant i anem consolidant hàbits. La primera mesura que recomanen és la de deixar de traduir informacionalment tota la nostra vida a les xarxes socials. Paral·lelament, començar a aplicar buidatges de memòria periòdics; mantenir el sistema operatiu, antivirus i aplicacions al màxim d'actualitzats -fet que normalment comporta millores en la seguretat-, i tenir activades per a qualsevol aplicació les màximes restriccions de privacitat. Recomanen xifrar la memòria SD del mòbil o l'accés a discos durs, i l'ús d'un gestor de contrasenyes que faciliti no repetir-les, que siguin complexes i canviar-les regularment.

Ens podem protegir a través d'eines que ocultin la IP, com Tor o les VPN, i utilitzant canals segurs com els navegadors web HTTPS

Pel que fa a la navegació a internet, podem protegir-nos fàcilment a través d'eines que ocultin la IP, com Tor o les VPN, i, sempre que es pugui, utilitzar canals segurs com els navegadors web HTTPS o de cadenat verd, vigilar amb les descàrregues des de llocs no oficials o evitar el *phishing*, que és la suplantació d'un portal a través d'un petit canvi ortogràfic a l'enllaç que pot passar per alt fàcilment. També destaquen la importància de socialitzar aquestes tàctiques

amb el nostre col·lectiu per tal d'enfortir el cercle de seguretat. Utilitzar missatgeria i comunicació instantània xifrada de punta a punta -on només els extrems de la comunicació disposen de les claus de desxifratge- i

MISSATGERIA INSTANTÀNIA SEGURA

Discord, Mattermost, Matrix Riot, Signal i XMPP

Aplicacions de missatgeria instantània amb xifrat E2E (de punta a punta) i buidatge automàtic. Són administrades per fundacions sense ànim de lucre, a diferència de WhatsApp (Facebook) o Telegram (del magnat rus Pàvel Dúrov). Algunes no requereixen la vinculació amb un número de telèfon.

CORREU ELECTRÒNIC ENCRIPAT

Disroot, K-9 Mail, GNU Mailman, OpenMailBox, ProtonMail, Pangea, RiseUp, Tutanota o Thunderbird

Serveis de missatgeria electrònica i de gestió de correus compromesos amb la seguretat. Permeten l'enciptació de les comunicacions.

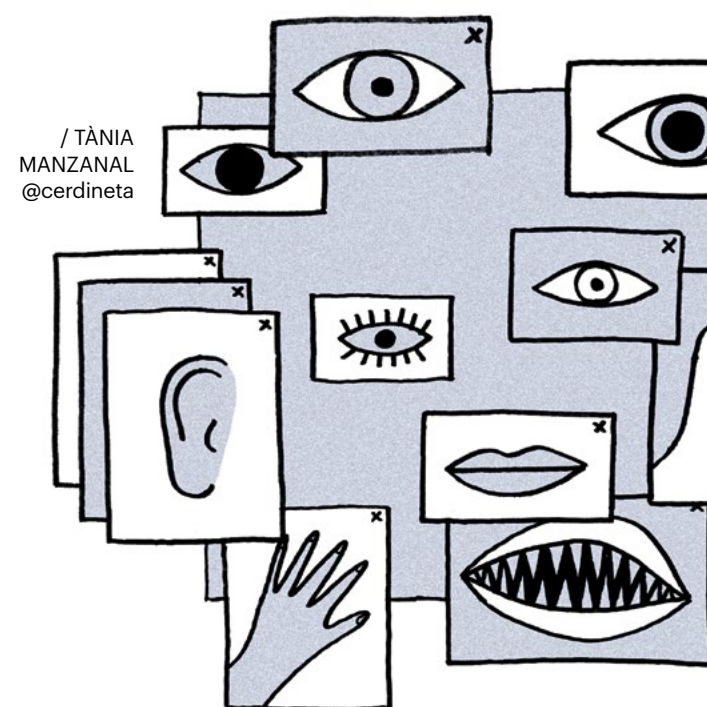

DuckDuckGo

NAVEGACIÓ SENSE DEIXAR RASTRE

Brave, DuckDuckGo, Ecosia i Mozilla Firefox; i Tor Browser, Onion Browser, OpenVPN i Orbot

Motors de cerca que posen èmfasi en la protecció de la privacitat o que provenen de fundacions sense ànim de lucre, amb facilitat per afegir-hi extensions; i navegadors web i aplicacions que permeten emmascarar la IP a través de la tecnologia Tor o VPN.

/ TÀNIA
MANZANAL
@cerdineta

amb buidatge automàtic o no passar informació rellevant per grups on no es té el control de tots els dispositius són mesures del tot bàsiques.

La migració cap a les FLOSS

L'informe "Les infraestructures digitals de les economies del comú" (2020), de la cooperativa Colectic, posa de manifest la manca d'aposta per les eines de programari lliure dins les entitats i col·lectius de l'economia social i solidària (ESS). "Hem observat moltes preconcepcions sobre la dificultat que suposa l'ús d'eines de programari lliure que frenen algunes entitats a fer el canvi, que moltes vegades tenen més de perjudici que de realitat", explica Núria Alonso, de

Colectic. Campanyes com "No siguis GAFAM!", de la Xarxa d'Economia Solidària (XES), o el projecte "Passa't al FLOSS" (sigles en anglès de *programari de codi obert i lliure*), de Colectic

i Pam a Pam, pretenen sensibilitzar i dotar d'eines de programari lliure a cooperatives i col·lectius per la transició cap a la sobirania tecnològica.

Plataformes com Decidim, Pangea o MaadiX; col·lectius i associacions com Zorras Binarias, Donestech, Coopdevs, Komun.org,

Hybridas, l'Associació Expansió de la Xarxa Oberta (eXO/guifi.net) i la Xarxa de Ràdios Comunitàries de Barcelona (xrcb.cat), i cooperatives com Fem Procomuns, Commons Cloud i Col·lectivitat, són exemples del nos-

Un informe de Colectic posa de manifest la manca d'eines de programari lliure dins l'àmbit de l'economia social i solidària

SISTEMES OPERATIUS SENSE PORTA DE DARRERE GNU/Linux

Família de sistemes operatius de programari lliure i codi obert alternatius a Microsoft Windows o a macOS d'Apple i compatibles amb la majoria d'ordinadors. Alguns dels sistemes operatius més funcionals d'entre els més de 300 de Linux són Ubuntu, elementaryOS, Linux Mint o Manjaro.

XARXES SOCIALS Bibliogram.art, Fedivers, GNU Social (Quitter), Invidio, Mastodon, NewPipe, Nitter.net i youtube-dl.org

Xarxes socials lliures i descentralitzades, alternatives a Twitter, Instagram o YouTube, o que permeten accedir a aquestes xarxes sense necessitat d'obrir un compte ni que se't descarreguin trackers.

EINES D'OFIMÀTICA I COL·LABORACIÓ BitPoll, Etherpad, Framasoft, LiberaForms, LimeSurvey, Pad Riseup, PiratePad, Sync.in, TitanPad i TypeWith.me

Alternatives a Dropbox i als serveis de Google per crear documents col·laboratius, formularis per quadrar horaris i enquestes.

Commons Cloud, Firefox Send, Maadix i Nextcloud; LibreOffice; Mailtrain; Drupal i WordPress; Decidim i Loomio

Alternatives amb estàndards lliures per deixar de fer servir Dropbox, Microsoft Office i MailChimp per crear pàgines web i per facilitar la presa de decisions.

DISSENY GRÀFIC I AUDIOVISUAL Audacity, Blender, Darktable, Flowblade i Kdenvideo, Krita, Gimp, Inkscape, OBS Studio, Pencil i Scribus

Respectivament: edició de so; modelatge 3D, animació i vídeo; tractament de fotografia en RAW; edició de vídeo; il·lustració mapa de bits; imatge mapa de bits i retoc fotogràfic; disseny vectorial; gravació de vídeo i retransmissió en viu; creació de prototips i maquetació web, i maquetació editorial.

VIDEOCONFERÈNCIA EDUCOV, Framatalk i Jitsi Meet

Alternatives a l'Skype i a Zoom compromeses amb la privadesa i que utilitzen protocols lliures. Compten amb app per instal·lar al telèfon mòbil.

APLICACIONS I ALTRES EINES DAVx5, F-Droid, Framagenda, GNU Octave, KeePass, ObscuraCam, OsmAnd, Standard Notes i VCL

Aplicacions de mòbil o ordinador. Respectivament: de calendari, alternativa a Google Play Store, agenda, càlculs matemàtics, gestor de contrasenyes, càmera i navegació GPS, bloc de notes i reproductor multimèdia.

tre entorn que ofereixen serveis digitals i promouen el consum d'aplicacions i sistemes compromesos amb la democratització de la tecnologia, l'accés inclusiu, la privacitat, la descentralització de l'emmagatzematge de dades i amb models econòmics respectuosos i que reverteixin en l'ESS.

Segons l'informe del Mercat Social català que la XES elabora cada any, un altre dels tres criteris en què les entitats de l'ESS tenen pitjor puntuació, a part de l'ús de tecnologies lliures, és en la inclusió de perspectiva feminista. Per això també han sorgit campanyes com "La Xarxeta de Continguts", basada en projectes a escala internacional com "Els principis feministes d'internet", "Take back the tech" i "GenderIT", i que reivindica l'accés de les dones, les persones queer i les persones dissidents de gènere i corporalitats diverses en un sector històricament extremadament masculinitzat.

"Si no hi ha programadores de gènere femení o no binari dins les comunitats *open source*, els algorismes, *softwares* i serveis desenvolupats no inclouran les seves necessitats", explica Thais Ruiz, de Digital Fems, entitat que treballa amb tecnologia i perspectiva de gènere. Els moviments *hacktivist* i cibertransfeminista també lluiten per contrarestar les pràctiques monopolístiques, espoliadores de recursos materials del sud-global, generadores de tones de residus, maltractadores de drets fonamentals i acumuladores de poder que comporten el negoci digital, i que són enteses com a reflex d'una cultura patriarcal, llunyana als ideals d'accés lliure, neutralitat, obertura, equitat, intercooperació, gestió comuna dels recursos i distribució de poder amb les quals va néixer originalment la xarxa d'internet. ●

Defensar el territori per defensar-ho tot

Cristina Bautista, lideressa indígena del poble nasa, és una de les quaranta dones assassinades al món l'any 2019 per defensar el territori i la vida. Colòmbia i les Filipines són els països on s'acumulen més casos

Berta Camprubí | @bertacamprubi
Colòmbia

“**S**ón allí, aquells gossos! Mateu-los!” Cristina Bautista Taquinás tornava d'una reunió sobre justícia especial indígena a la capital del Cauca, Popayán. Ella era una de les sis autoritats tradicionals del

Resguard de Tacueyó del poble nasa, al municipi de Toribio (Cauca). Eren aproximadament les quatre de la tarda quan totes les autoritats van ser alertades per la Guàrdia Indígena, encarregada de la defensa del territori i la comunitat, que un grup armat havia segrestat tres persones a la vereda de La Luz. Quan van arribar a l'indret, des de la muntanya va començar un estrident tiroteig, amb ràfegues de fusell i fins i tot granades, que va fer que les desenes de persones de les comunitats alertades que hi eren presents es tiressin a terra o rodolessin muntanya avall. Segons denunciaven moltes, es tractava d'una emboscada.

En fets fins ara confusos, alguns dels homes armats que eren a l'indret es van apropar als arbustos on s'havien camuflat alguns guàrdies indígenes -*kiwe thegnas* en la seva llengua, el nasayuwe, que literalment vol dir 'cuidadores del territori' - i la lideressa Cristina Bautista. El seu instint feia estona que li deia que s'estava a punt de donar alguna situació greu: havia trucat al seu germà per dir-li que l'estimava, a ell i a tota la família, i en aquells instants el seu telèfon estava enregistrant el que passava. “Cristina, estàs bé?”, se sent a l'àudio, segons explica la seva germana Amalfi Bautista, qui hi ha tingut accés. “Sí, soc aquí”, diu la Cristina entre l'estrès i el desconcert. A continuació, se senten la veu greu de l'home que tracta de “gossos” els nasa que s'amaguen de la mort i molts, molts trets.

En obrir foc van perdre la vida a l'instant José Gerardo Soto, Asdrúbal Cayapu, Eliodoro Finscue i James Wilfredo Soto, i van quedar greument ferits nou guàrdies i les autoritats indígenes Crecencio Peteche i Cristina Bautista, qui al cap d'uns minuts també va deixar de respirar. El dramàtic patiment de la comunitat, que va esclatar davant de tal massacre, ha quedat immortalitzat en diversos vídeos: crits, plors, corredisses. L'ambulància que es va endur algunes de les ferides també va ser tirotejada, sense víctimes en aquest cas. Hospital, fiscalia, mitjans de comunicació, autòpsies, vetlles i funerals massius, famílies destrossades i un territori i un poble que, en el marc de gairebé 60 anys de conflicte armat i 500 de colonització, suma

un episodi més de violència en la consciència de les gairebé 200.000 persones que el conformen.

Territoris en disputa

Les bales que van travessar el cos de Cristina Bautista van ser disparades per homes de la Columna Mòbil Dagoberto Ramos de les dissidències de les Forces Armades Revolucionàries de Colòmbia (FARC), grup armat que està present al Resguard de Tacueyó i a tot el nord del departament del Cauca des de poc després de la signatura dels acords de pau entre les FARC i el govern de Juan Manuel Santos. “La Cristina defensava les dones, els drets de les dones i el territori, perquè, com ella deia, d'avui a demà, si no defensem el nostre territori, estarem a les ciutats demanant almoïna”, recorda la seva germana petita, Amalfi Bautista, un any després de la seva mort. Certament, la violència segueix desplaçant població rural cap a les ciutats: segons un informe presentat per congressistes de Colòmbia, en el que portem de 2020, més de 16.000 persones s'han vist obligades a fugir del seu territori.

A Colòmbia, els grups armats, uns més residuals i sanguinaris que altres, es disputen actualment el negoci dels cultius d'ús il·lícit de coca i marihuana i els laboratoris de cocaïna. Sense la implementació del punt 4 dels acords de pau, que

L'ambulància que es va endur algunes de les persones ferides en l'atac en què va morir Cristina Bautista també va ser tirotejada

En el que portem de 2020, més de 16.000 persones s'han vist obligades a fugir del seu territori a Colòmbia

/ LA BONYO
@la.bonyo

establia polítiques públiques per a la substitució voluntària per part de les agricultores d'aquests cultius que alimenten el narcotràfic i la guerra, era evident que la disputa seria entre els grups que volen monopolitzar el relleu del que durant les últimes dècades han fet les FARC: cobrar "impostos revolucionaris" a empreses i comerços i traficar en drogues i armes mentre combaten i negocien amb l'exèrcit colombià.

A Tacueyó -i al nord del departament del Cauca en general- és el narcotràfic, però a la resta del país i al continent llatinoamericà, les amenaces i la vulneració dels drets de les defensores són perpetrades per grups de poder relacionats amb la tinença de la terra o activitats extractivistes -mineria, hidroelèctriques, monocultius extensius, extracció d'hidrocarburs- o grups de poder relacionats amb les màfies que es beneficien de les desigualtats i la discriminació. Víctimes d'aquestes elits són les defensores dels drets de la comunitat LGTBIQ, els drets reproductius de les dones i les poblacions racialitzades i segregades com Marielle Franco -defensora de la població negra *enfavelada* i lesbiana feminista assassinada el 14 de març de 2018 a Rio de Janeiro.

"Les formes de govern i les formes d'economia que s'han globalitzat -és a dir, les formes capitalistes- ens porten a la destrucció dels territoris, a la destrucció dels pensaments i a la destrucció dels pobles i, per tant, és necessari desconstruir-les", assegura Roseli Finscúe, defensora del territori nasa i membre de Xarxa Nacional de Dones Defensores de Drets Humans de Colòmbia. "Jo defenso el dret a defensar drets perquè, per ara, a les dones ens toca lluitar per una vida digna i hem de lluitar pel nostre territori-cos i el nostre territori-terra", explica des d'Hondures Jesica Trinidad, membre de la

Front Line Defenders assegura que el 68% de les defensores del territori assassinades arreu del món el 2019 eren d'Amèrica Llatina

106 de les víctimes eren de Colòmbia i 43 de les Filipines, amb un percentatge rellevant de morts entre la població indígena

Iniciativa Mesoamericana de Dones Defensores de Drets Humans. Quatre anys després de l'assassinat de la líderessa del poble lenca Berta Cáceres per la seva defensa del riu i la comunitat davant l'amenaça del projecte hidroelèctric Agua Zarca -de l'empresa Desarrollos Energéticos S.A. (DESA)-, el 8 de setembre de 2019 va ser assassinada pels mateixos interessos Mirna Teresa Suazo, defensora del territori garífuna a Omoa (Hondures.)

300 defensores assassinades l'any 2019

El seu nom i el de Cristina Bautista apareixen a l'informe de Global Witness "Defensar el demà",

juntament amb els de 211 defensores del territori, la vida i els drets humans assassinades durant l'any 2019. En un informe de l'ONG Front Line Defenders, per la seva banda, s'assegura que en són 304, un 68% de les quals ha perdut la vida a l'Amèrica Llatina. Quaranta d'aquestes són dones, i un 40% formaven part de comunitats indígenes -tot i que aquests representen només el 5% de la humanitat. Les definicions i la informació varia, però una cosa queda clara: hi ha un sistema social, polític i econòmic global que es desempallega d'aquelles persones que pertorben el seu desenvolupament i creixement constant. I els que defensen els seus territoris originaris dels interessos d'aquest model són, en major proporció, els pobles indígenes.

Investigar cada un dels noms que apareixen a tots dos informes ens condueix a notícies sobre conflictes contra camps de palma africana o canya de sucre; mines a cel obert; zones de desforestació i inundacions per a la construcció d'hidroelèctriques; lluites per la recuperació de territoris ancestrals davant magnats terratinents o atemptats contra impulsores de lleis mediambientals, contra guardabosc i contra protectors d'animals en perill d'extinció com la saiga -un antílop que viu a les estepes, des dels Carpats fins a Mongòlia. De 304, 106 han perdut la vida a Colòmbia i 43 a les Filipines, els dos països on defensar el territori s'ha convertit en una de les activitats més perilloses.

La majoria de les dones assassinades, com Bai Leah Tumbalang -líderessa indígena del poble lumad de les Filipines-, eren mares, en el seu cas de set infants. Molts defensors homes també eren pares, però als informes i a les notícies no ho solen mencionar. "Això té a veure amb com està d'arrelat el patriarcat en la societat", assegura Jesica »

» Trinidad: “A les dones sempre se’ns vincula al tema de la cura i, siguem defensores o no, les que més ens responsabilitzem de la cura de les filles som nosaltres”. Tumbalang s’oposà al desplegament de grups paramilitars vinculats a interessos miners dins la seva comunitat. El seu assassinat, el 23 d’agost de 2019, va ser emblemàtic perquè era la defensora de drets humans número 200 assassinada durant el mandat autoritari de Rodrigo Duterte, president de les Filipines des del 30 de juny de 2016. La mort més recent al país asiàtic ha estat la de Zara Álvarez, defensora de drets humans assassinada el 17 d’agost d’enguany per l’impacte de sis bales.

Mirant una mica més enrere, segons Global Witness, entre 2015 i 2019 han sigut assassinades 959 defensores del territori i els drets humans al món. Des de Colòmbia, aquesta xifra es queda petita, ja que les xifres nacionals de defensores de drets humans sumades a les de lideresses socials i excombatents de les FARC assassinades des de la signatura de l’acord de pau, el novembre de 2016, van superar el miler ja fa alguns mesos. Durant aquest 2020, el país governat per Ivan Duque ha registrat 74 massacres i 310 lideresses socials, defensores de drets humans i exguerrilleres signants de l’acord del pau han estat assassinades.

A Hondures, cinquena en el rànquing, la Xarxa Nacional de Defensores de Drets Humans hi desenvolupa, des de fa una dècada, una imprescindible tasca de registre i denúncia de les violències més invisibilitzades. En el seu informe “La normalitat sempre ha estat el problema” -en referència a la situació per la COVID-19-, exposa que durant el primer semestre de 2020 “s’han produït 530 agressions a dones defensores: 100 agressions personals, 425 de col·lectives i 5 d’institucionals”. Hi destaquen els atacs amb caràcter d’odi i discriminació racista i les sis dones transsexuals assassinades durant aquest període, i denuncien que la majoria d’agressions s’han perpetrat per part de la policia, tot i que en segon lloc apareixen les protagonitzades per “actors vinculats als moviments socials” -per davant de les “perpetrades per actors vinculats a empreses i negocis”.

Impunitat i projeccions complexes

En l’àmbit de la resposta judicial, el primer que destaquen les defensores no són els mecanismes i les eines existents, com els informes de relators internacionals o la Declaració Universal de les Defensores dels Drets Humans aprovada per l’Assemblea General de les Nacions Unides l’any 1998. El primer a què fan referència és sempre la impunitat. Segons l’informe de Global Witness, “en una cultura de la impunitat generalitzada, els perpetradors poden confiar en la possibilitat d’escapar-se de la justícia”. S’estima que el 89% dels assassinats de defensores de drets humans no acaba en sentència condemnatòria.

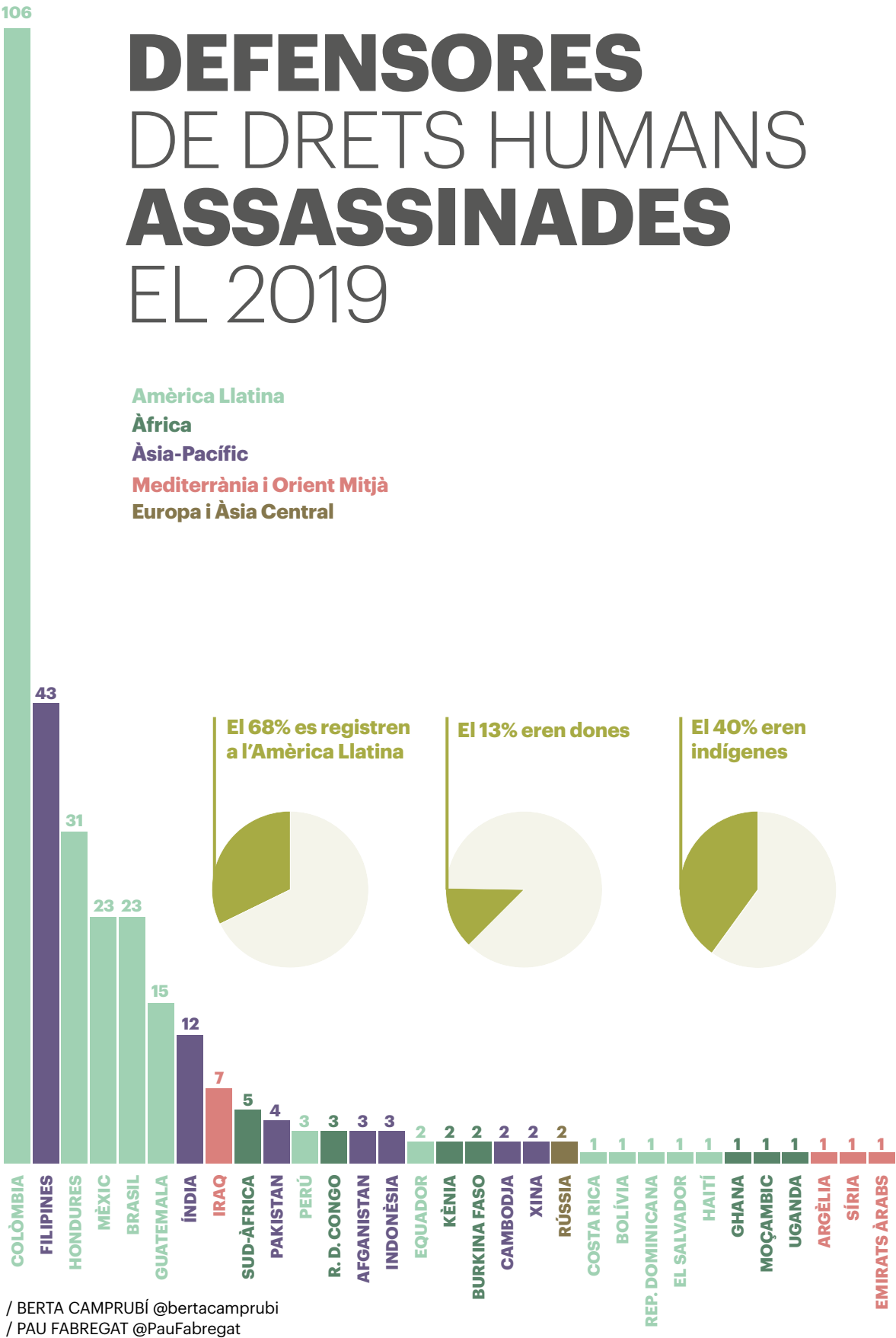
Michael Frost, relator especial de les Nacions Unides sobre la situació de defensores de drets humans durant el període 2014-2020, ha denunciat en innumbrables ocasions la gravetat de la situació a Colòmbia i a desenes d’altres països on els drets de les persones són vulnerats a tort i a dret. Frost ha deixat clar que “la qüestió fonamental és la falta de voluntat política per insistir en la protecció de les defensores de drets humans com a element clau de la política governamental”, i en algunes ocasions fins i tot ha denunciat que són els governs i la seva relació amb empreses multi-

nacionals qui hi ha al darrere de la seva criminalització i persecució.

Al pròleg de l’informe de Front Line Defenders, Frost reflexiona: “He arribat a la conclusió que aquests incidents no són actes aïllats, sinó atacs orquestrats contra aquelles que intenten incorporar l’ideal de la Declaració Universal dels Drets Humans”. I davant de l’assassinat sistemàtic arreu del món de les que, en definitiva, defensen la vida, van sorgint i es van enfortint -per ara al continent americà- xarxes de defensores. Roseli Finscué assegura que, en el cas de la colombiana, que s’inspira en les que ja funcionen des de fa anys a Mesoamèrica, “la xarxa sorgeix de la necessitat d’un procés organitzatiu i articulat on cabéssim dones negres, indígenes, camperoles i dels territoris que no estem en les grans plataformes que hi ha a Bogotá”. L’objectiu és, “des

de la sororitat, enfortir-nos organitzativament les unes a les altres”, explica.

Malgrat les dinàmiques globals que, reforçades per les mesures imposades arran de la pandèmia de la COVID-19, pressionen les societats cap a l’individualisme i el consumisme característics del sistema capitalista neoliberal vigent, la defensora del territori nasa assegura que “és necessari que més comunitats, que més dones i que més pobles exercim com a defensores dels territoris, dels plans de vida propis i no de les visions de vida que ens han imposat”. “Com més comunitat i col·lectivitat fem, més poder traurem al capitalisme i al colonialisme. Reconeixent-nos a nosaltres com a pobles, gestionant i cuidant nosaltres els nostres territoris, construirem les eines per crear altres mons possibles”, sentència Finscué. ●

La família de Cristina Bautista, lideressa nasa assassinada l'any 2019 al Cauca de Colòmbia / BERTA CAMPRUBÍ @bertacamprubi

“La resistència enmig de la resistència”

Sens dubte, dins les organitzacions socials, dins els col·lectius de lluites territorials, mediambientals, identitàries, ètniques i culturals, es fa obligatòria per a moltes dones una doble resistència. “Considero que no és el mateix defensar els drets humans sent una dona que sent un home, perquè les violències contra les dones sempre passen pel nostre cos, des de la violència sexual fins al

qüestionament de si som bones mares, de si estem en les lluites perquè busquem tenir una relació amb un home...”, denuncia Jesica Trinidad. “La defensa dels drets humans, a les dones, ens desprestigia, mentre que als homes els dona prestigi. Una dona que se’n va a una mobilització és una dona que abandona els seus fills, que deixa de cuidar, que trenca l’estereotip que té establert la societat per a ella; un

home que va a una mobilització és un home que va a lluitar pel seu país”, continua la defensora hondurenya.

“El cos de la dona està connectat amb la terra i, per tant, la seva forma de lluitar és diferent”, assegura Claribel Musicue, lideressa nasa i companya d’organització de Cristina Bautista. “Les dones som la resistència enmig de la resistència, i ho diem ben fort perquè, tot i que estem

lluitant per un procés organitzatiu col·lectiu que ens abraça com a comunitat originària, també hi ha clarament una lluita de les dones dins d’aquest procés organitzatiu, un pols perquè es reconegui la veu i el rol de les dones, la feina que fem”, continua. “El sistema ens ha imposat un patriarcat dins dels territoris i, fins ara, l’organització encara no lluita contra aquest patriarcat”, conclou Musicue.

Màster *XXX EDICIÓ*

UNIVERSITAT DE BARCELONA

**GLOBALITZACIÓ,
DESENVOLUPAMENT
I COOPERACIÓ**

Gener de 2021
a setembre de 2022
60 crèdits ECTS

■ Informació i matrícules Maite Sirera (msirera@ub.edu) | T. 93 402 43 25

MÓN-3

Fundació Solidaritat
UNIVERSITAT DE BARCELONA

EL POLISARIO INTENTA “DESCONGELAR” EL CONFLICTE DEL SÀHARA OCCIDENTAL

Malgrat que la llei internacional reconeix el dret d'autodeterminació del poble sahrauí, el Marroc usa el seu poder per impedir que l'exerceixi

L'anàlisi de Ricard González | @RicardGonz
Periodista i polític

Probablement, no hi ha un conflicte al món que representi un exemple més clar de la impotència del dret internacional davant les relacions de força i els sagrats *interessos nacionals* que el del Sàhara Occidental. Després de molts anys, la pugna entre el Marroc i el Front Polisario, l'únic representant del poble sahrauí, ha tornat a situar-se sota el focus de la premsa internacional a causa del xoc entre les tropes d'ambdós bàndols el 13 de novembre. Mentre Rabat ha intentat treure ferro a l'enfrontament, el Polisario ha declarat “trencat” l'alto al foc signat entre les parts l'any 1991, cosa que situa la regió en el seu moment de més alta tensió en tres dècades.

El conflicte bèl·lic va esclatar originalment després que el rei del Marroc, Hassan II, impulsés a finals de l'any 1975 l'anomenada *marxa verda*, que va permetre l'ocupació del Sàhara Occidental per una marea d'uns 350.000 civils marroquins. El vast territori, contigu al Marroc i d'una mida semblant a la meitat de la península Ibèrica, havia estat sota domini espanyol des de 1883. Amb el procés de descolonització de l'Àfrica ja força avançat, les tribus sahrauís havien constituït el 1973 un grup armat per alliberar la seva terra, que seria conegut popularment com el Front Polisario. Dos anys després, amb un règim franquista exsangüe –el dictador postrat al llit, el seu delfí assassinat per ETA i les vagues sacsejant l'economia–, l'Estat espanyol va decidir no enrocar-se i es va retirar del Sàhara Occidental, sense complir la seva promesa al poble sahrauí de concedir-li la independència.

La guerra entre el Polisario i el Marroc va prolongar-se fins al 1991, quan es van signar uns acords de pau

**El Marroc
administra el 80%
del territori sahrauí
i n'explota bona
part dels recursos
naturals, com els
bancs pesquers i les
reserves de fosfats**

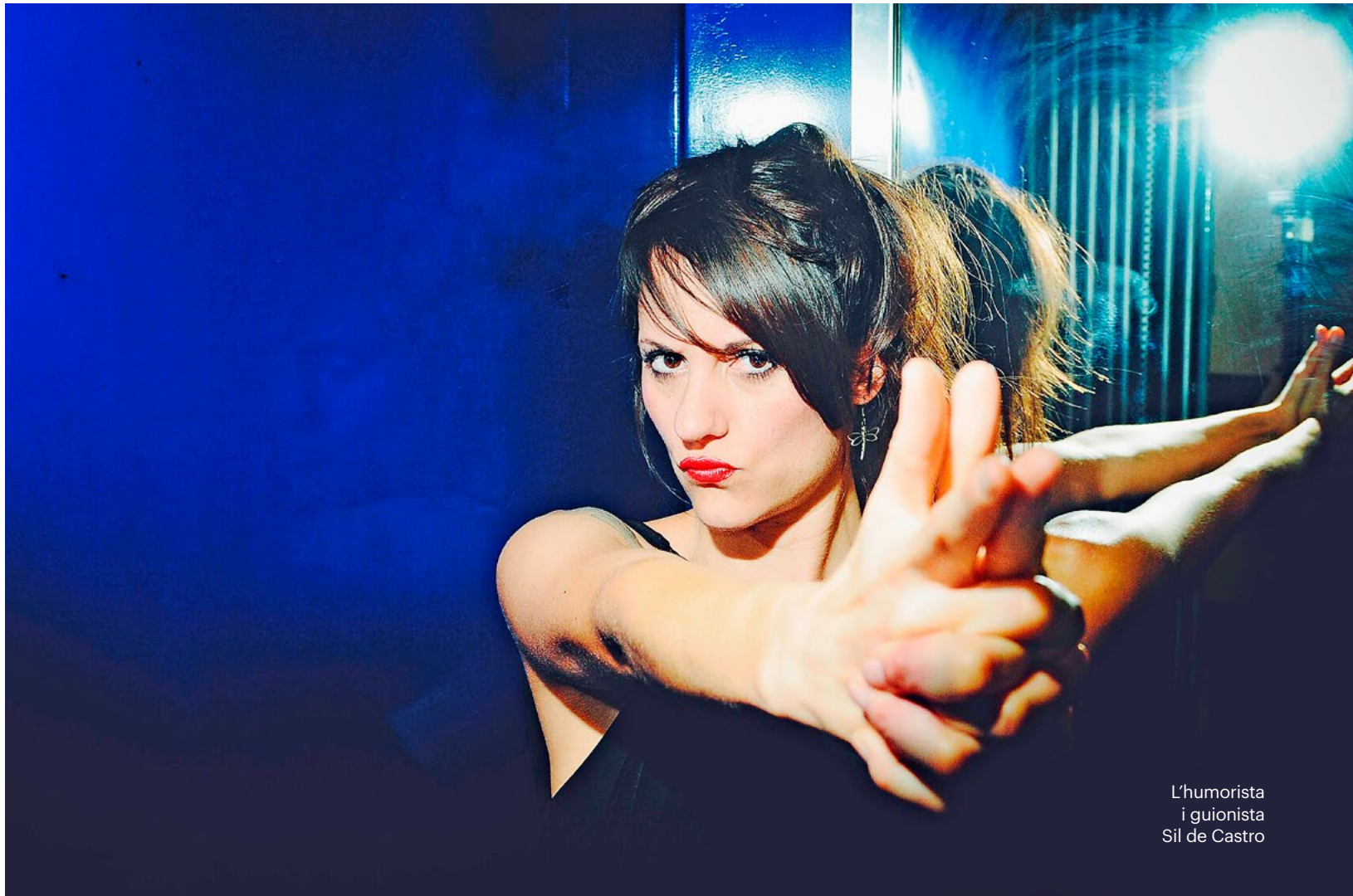
sota els auspicis de l'ONU que inclouen la celebració d'un referèndum d'autodeterminació per decidir si el Sàhara Occidental es constituïria com un estat independent o s'integraria al Marroc. Els acords es fonamentaven en una sentència del Tribunal Internacional de la Haia de 1975 que establí que abans de la colonització espanyola el territori en disputa no es trobava sota la sobirania de la monarquia alauí, contradient la tesi del règim marroquí. Per tant, la resolució reconeixia el dret a l'autodeterminació del poble sahrauí un cop finalitzada l'ocupació espanyola en conformitat amb la Carta de l'ONU. És a dir, amb la llei a la mà, no hi ha cap dubte de com hauria de resoldre's el conflicte. De fet, en la cartografia del món que decora la seu de les Nacions Unides a Nova York, el Sàhara Occidental està pintat d'un color diferent al del Marroc.

Tanmateix, el desequilibri de forces a tots nivells –militar, econòmic, diplomàtic– entre el poble sahrauí, format per uns pocs centenars de milers de persones entre els territoris ocupats i els refugiats a Algèria, i el Marroc, amb prop de 40 milions d'habitants, ha permès al rei Mohamed VI ignorar el dret internacional. Sempre, és clar, amb el permís del seu gran valedor a l'escena internacional, l'Estat francès,

i la complicitat del Regne d'Espanya i els Estats Units. El Polisario, per la seva banda, ha comptat amb el suport de Rússia i sobretot d'Algèria. De fet, és als afores de la ciutat algeriana de Tindouf, emplaçada prop de la frontera amb el Marroc, on estan basats des de fa més de tres dècades el Polisario i milers de refugiats sahrauís.

Després d'haver posat tots els pals possibles a les rodes de la missió de l'ONU encarregada d'elaborar el cens pel referèndum d'autodeterminació, el Marroc va presentar el 2007 una proposta d'autonomia per al Sàhara Occidental com a mecanisme per a la resolució del conflicte, que va ser rebutjada categòricament pel Polisario. El poble sahrauí s'aferra al dret internacional per exigir l'autodeterminació i argumenta que una proposta d'autonomia per part d'un règim centralista i dictatorial no gaudeix de la més mínima credibilitat.

Des de llavors, el conflicte es troba congelat en un *statu quo* que afavoreix el Marroc, que administra el 80% del territori i pot explotar bona part dels seus recursos naturals –bancs pesquers i reserves de fosfats– sense gaires entrebancs. A més, a poc a poc, i gràcies a les seves inversions econòmiques, Rabat està aconseguint que cada cop més estats africans, tradicionalment prosahrauís, canviïn de bàndol. Mentrestant, diverses generacions de refugiades sahrauís s'esllangueixen al desert, atrapades en un angle mort de la comunitat internacional. Per això, el primer objectiu dels recents tancaments de guerra del Polisario és atraure l'atenció de la comunitat internacional. Atesa la disparitat de forces en els àmbits militar i diplomàtic, pot semblar una estratègia temerària, però després d'una vida sencera de refugi enmig del desert, el jovent sahrauí creu no tenir res a perdre. ●

L'humorista
i guionista
Sil de Castro

Revertir clixés masclistes a micròfon obert

Noms com Patricia Sornosa, Sil de Castro, Charlie Pee, Patricia Espejo o Paula Púa comparteixen el mèrit d'empentar l'humor fet per dones cap a un lloc de més reconeixement

Adrián del Barrio | @adriandelbarrio

M

asclisme i humor són dos components encara simbiòtics -per desgràcia- al panorama de l'*stand-up*. Parlem d'aquesta disciplina escènica quan ens referim a l'essència del monòleg còmic, que aplegà a les nostres televisions ben trastocat quan la interpretació dels textos, molts basats en clixés i estereotips, sepultava la vertadera intenció amb la qual va nàixer la disciplina: expressar un punt de vista propi al voltant de la realitat tractant de connectar amb l'audiència per empatia.

Quan la societat pateix l'opressió patriarcal i són els canals massius de televisió els que dosifiquen aquests punts de vista, és lògic pensar que les opinions més combatives, minoritàries i reflexives dins la comèdia seran silenciades en favor de les dades d'audiència, i això implica un discurs hegemònic al servei dels interessos masculins.

"Els homes sempre s'han vist recolzats per una societat sençera; les dones encara no tenim eixa unió", diu Patricia Espejo, còmica valenciana ben respectada al panorama estatal, irònica i transparent a parts iguals. "Les còmiques dels inicis parlaven dels mateixos temes que interessaven als homes, i jo m'hi in-

cloc. La comèdia era un espai ocupat per ells i era el públic al qual agradar", continua. "Però he canviat, soc una feminista insuportable", proclama entre riures, "ara hi ha una revolució que ens permet parlar del que volem".

Espejo s'ha vist en tessitures en què els programadors d'espectacles -homes, en aquest cas- tractaven d'atorgar-li oportunitats condicionades per propostes sexuals encobertes, de manera que al començar la seua trajectòria se sentia qüestionada professionalment. "Ara directament ho denuncie", assegura, i explica que ha sabut revertir aquestes situacions i aprofitar-les per a la seua carrera. "Tu pensa el que vulgues, jo el que vull és actuar", perquè per a professionalitzar-se ha de provar i practicar continuament damunt les tarimes.

Tant de bo aquest testimoni fora aïllat. I no només a l'hora de programar: exclamacions des del públic com "a veure quan et despulles" o "trau-te els pits" són part de l'assetjament a què una còmica s'enfronta en l'escenari. Açò és part de l'experiència de, entre moltes, Sil de Castro, també valenciana i amb una llarga carrera dins de la interpretació i l'*stand-up*. Amb Eva »

Patricia Espejo

» Cabezas, De Castro és considerada una de les primeres referents de la comèdia feta per dones a Barcelona, on ha viscut els darrers dèsset anys.

El seu estil és directe, fort, apoderat.

“A mi m’han dit: ‘És que una xica parlant d’aquestes coses...’ Perdoneu? M’estàs dient que hi ha coses de les quals puc parlar o no per ser dona?”, exclama la còmica, natural del Port de Sagunt. “O que diguen que les dones no són tan gracioses com els homes”, afegeix De Castro, parlant d’un altre mite arrelat al masclisme.

I, com no podia ser d’altra manera, açò està canviant. Les dones s’han afartat i el feminisme irromp en aquesta disciplina escènica. “Hi ha alguna cosa més feminista que mostrar-te tal com ets? Més revolucionari que sortir del motle?”, es pregunta Patricia Sornosa. Valenciana, de semblant característic i revestida d’humor negre com el fons d’un pou, Sornosa ha dedicat part de la seua carrera a l’activisme feminista, principalment abraçant la comèdia. I és un clar exemple de la sacsejada de consciències que sorgeix en una actuació, capaç de crear la incomoditat suficient per a conduir el públic cap a la reflexió, però amb l’habilitat d’esmortir els cops per a no fer-lo sentir massa culpable. La comèdia és principalment conciliació, acompanyada sempre de complicitat, veritat i dolor; una mena de confessió aplaudida, una sintonia en la qual es comparteix un context concret i en la qual el guió és el lloc al qual mirar si la sala no aporta res millor.

La revolta ha començat. “Estem restablint l’ordre”, i en aquest punt coincideixen moltes de les còmiques que fomenten o participen en *open mics* només amb dones a l’escenari. L’*stand-up* és una disciplina relativament nova a casa nostra, i a banda

Exclamacions com
“a veure quan et despulles”
o “trau-te els pits” són
part de l’assetjament
que una còmica rep
damunt l’escenari

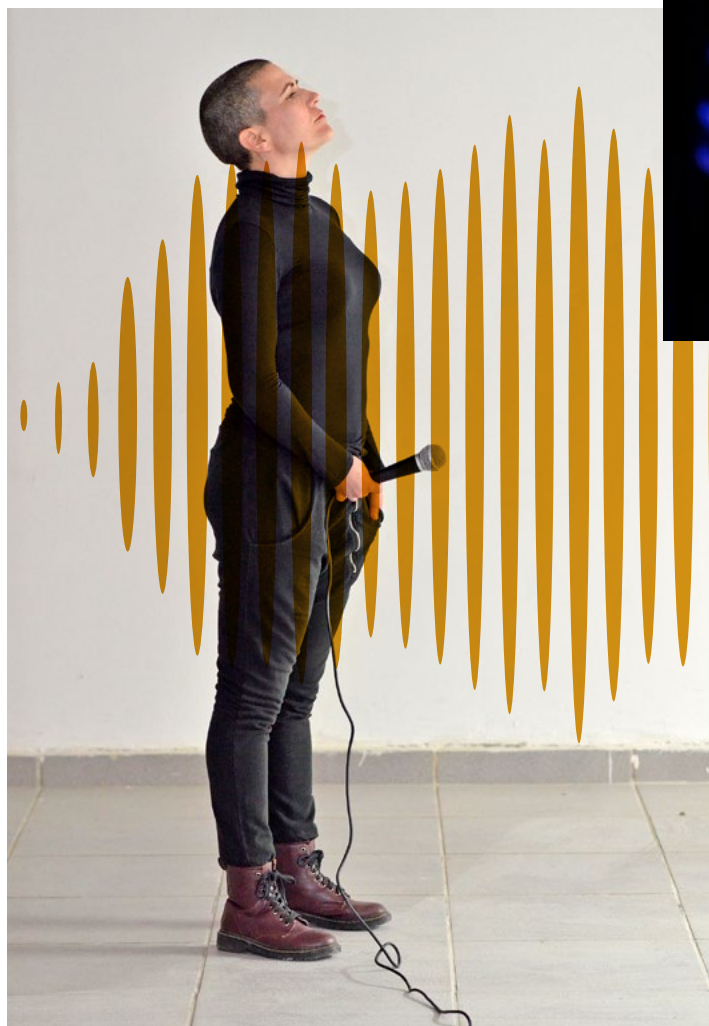

Charlie Pee
/ XAVI
TORRENT
@XaviTorrent

dels directes, ha sigut també gràcies a l’auge de les plataformes de *video on demand* que es pot consumir comèdia internacional on sí que existeixen sòlids referents femenins, com Sarah Silverman, Hannah Gatsby o Ali Wong. “Quan veus algú que està fent el que tu vols fer, penses que si eixa persona pot, tu també”, raona Sornosa.

Comèdia feta per dones, comèdia feminista...

Malgrat el prolífic panorama, l’etiqueta *comèdia feminista* no sempre juga a favor seu. Potser viuen una ona *marketinguitzada*, un oportunisme en què la paritat té premis en forma de subvencions. Moltes de les dones que cultiven el gènere sí que se senten identificades amb el terme, però als marges d’aquest apareixen dubtes: i si no fan acudits expressant els problemes amb què es topen per ser dones? I si només fan acudits? Deixen

Patricia
SornosaPaula Púa
/ MARIA
CARBONELL

de fer comèdia feminista, encara que es mostren tal com són i ocupen els espais abans monopolitzats per homes?

“Alguna vegada m’han dit: ‘Necessitem un monòleg feminista’. I jo responc: ‘D’acord, i què és un monòleg feminista?’”, diu la versàtil Charlie Pee, que adopta un personatge a escena que desperta una ambigua i hilarant compassió. “La meua visió de la vida és feminista, així que encara que jo no parli de feminisme, si dono l’opinió del que jo crec, serà des d’un punt de vista feminista”, aclareix Pee. Ella és una de les còmiques amb més voluntat de donar veu al talent de l’àrea de Barcelona. Ara ho fa amb el xou *We bitches* i *L’altre mic* -en el qual es prioritzen les actuacions de dones i en català. “Jo sempre que puc actuo en català”, afirma, i aquesta qüestió lingüística també mereix ser reivindicada, ja que no es brinden gaires oportunitats per a expressar-se en aquesta llengua dins la comèdia.

I és que, com la revolució de les dones dins la comèdia encara està esclatant, sembla que en aquest cas el bosc no deixa veure cada arbre, almenys per a qui no s’hi apropa. Si es genera un altre clixé, l’avanç serà més lent a l’hora d’entendre que la comèdia és universal. No es pot parlar de “comèdia feta per dones” o “comèdia feminista” com un absolut, com un gènere, sinó com una circumstància: és que abans o bé no es visibilitzava o, directament, no existia.

“A vegades, m’he topat amb gent que em diu que no tracte els temes que esperava que tractés una dona”, confessa Paula Púa, que defineix el seu humor com surrealista. “Què faig, li done les gràcies?”, reprén. A banda de l’*stand-up*, aquesta valenciana és guionista al programa *Todo es mentira* de Cuatro i col·labora actualment al programa *Tarde lo que tarde* de RNE. “Eixos potser són els temes que ens passen a totes i amb els quals

serà més fàcil que et neixi la comèdia”, segueix Púa, “però si un home té un bloc del monòleg que parla de sexe és normal, i si el té una tia que parla del Satisfyer ja apareixen comentaris dient que només parlem d’això”.

Hi ha diversitat d’opinions a l’hora d’imaginar un espectacle de comèdia fet per dones i dirigit a una audiència no mixta, només de dones, que recorden a les gravacions del *Def Comedy Jam* al Harlem de Nova York, on artistes i públic havien de ser obligatòriament negres. És un assumpte controvertit: se senten les dones igual de lliures al dirigir-se parcialment als seus opressors? És clar que amb perspectiva feminista sí, ja que així es pot aplegar a la presa de consciència i la transformació, però des del punt de vista de la censura (o postcensura, recuperant el terme popularitzat per Juan Soto Ivars) seria interessant plantejar aquest escenari.

Juntes i poderoses

Deixant a banda la distopia, i assumint les conseqüències de l’apoderament femení, entre les còmiques ha anat creixent la necessitat d’aliar-se i combatre juntes. Les mencionades Patricia Espejo i Patricia Sornosa s’uneixen a l’espectacle *Las putas amas (de casa)*, mescla dels estils tan dispars d’ambdues còmiques. Sil de Castro, junt amb Jéssika Rojano i La Maria Rosa, forgen *Calladitas estás más guapas*, on col·laboren amb còmiques locals durant les gires per a completar l’espectacle.

I, com a paraigües de la comèdia femenina, Penny JayG, des de Madrid, forma la productora Riot Comedy, amb una gira d’*open mics* de dones baix aquest nom on han participat totes les mencionades i moltes, moltíssimes més. De fet, el diumenge 15 de novembre van posar en marxa una campanya de microfinançament per a finançar i autoproduir un programa fet per dones “fortes i amb veu poderosa, que trenquen els estereotips imposats durant anys als mitjans de comunicació”, que s’emetrà en format digital i gratuït si aconseguixen els 30.000 euros que demanen per a produir-lo.

Sembla que vivim una època difícil per a convertir la realitat en acudits o per a ajuntar-nos en la teràpia dels directes, però és en els moments de drama quan insuflar comèdia pot salvar la nostra visió de la realitat i transformar-la en una experiència profitosa. ●

malal·letra

Natura morta

El relat d'Ivet Eroles | @IvetEroles

El vermell, el groc, el taronja. Mentre camino pel bosc, em pregunto per què aquests són els colors de l'avant-sala de la mort. Arriba l'esclat i, després, taques que s'escampen rere les parpelles. *La petite mort*. La natura es prepara per renéixer.

Trepitjo la fullaraca que s'ha deixat caure de les branques despentinades. Carrego uns quants troncs secs amb els quals pretenc encendre el foc. Al fons, brillen les primeres espurnes de blanc sobre les punxes que fan muntanya. Trio la drecera i m'endinso per un congost estret de molsa esponjosa que em recorda aquell tall espumós sota el ventre. Per arribar-hi, vaig resseguir la via làctia en les pigues d'aquell cos. Puntets marrons que s'arremolinaven a les galtes, al melic, que lliscaven per la canal de l'esquena. Les llepava amb la punta humida, però cap d'elles indicava el nord. Com a guia, només tenia el batec constant, impacient. Bum-bum... bum-bum. L'olor de molsa era la promesa d'un bosc sencer. Els rius es precipitaven des dels turons del seu pit per fer-se pas entre el tall a la boca de les cames. Era un viatge cap a les estrelles, tot esquivant, per ventura, els forats negres on m'hauria deixat perdre, gravitant en la immensitat de l'únic univers possible.

Ja sota refugi, aparto els ulls de la foguera i pelo amb devoció una mandarina. Clavo els dits sobre la pell, l'arrenco amb desfici. Palpo la seva nuesa. L'oloro. L'oloro de nou. La parteixo en dos i en una de les parts, suau, suau, acaricio la seda, la tenso, la trenco. Hi esfondro un dit i noto l'erupció. La saba regalima pel dit, llisca per la mà, entra per la boca. Quina embriaguesa més dolça i cítrica... Llanço les restes al foc i evoco el meu propi bram d'animal salvatge en una d'aquelles vesprades. Anava sense cornamenta i va aparèixer ell. No era un boc, no era un cavall, tenia la gràcia del cérvol. El seu pelatge era lluent, amb pigments de fulles caduques que dibuixaven un eixample de textures. Volia acariciar-les totes, guardar el seu rastre en la memòria de la meua pell. Em vaig endinsar pels senders

/ THALIA LAVAILL

d'aquell nou cos, els coneixia d'abans, d'altres cossos, d'altres pells, fins a arribar a l'entrada d'una bauma fosca i oberta que posava a disposar tots els misteris, tots els secrets. En sortir-ne, vaig degustar corrioles de camagroc fins a trobar un cep robust i llaminer. Hores després, amb gust de bosc al paladar, dormia sobre el monticle del seu tòrax, on creixia el faig, vora el castanyer. Vaig abraçar aquells troncs, com qui es lliga a la vida, tot encomanant-me al paisatge del seu cos.

Com n'és d'atzarós el meu delit, visc amb un pessigolleig que em contrau i m'eleva. Amb quantes criatures m'he topat sota els estels, a recer de les fades? Mútuament ens ensumem la fam, la set. De vegades, n'hi ha prou amb una mirada fugaç per veure la pròpia desesperança en els ulls de l'altre. Compartim un jaç d'amor càlid, que també pot ser brusc i ferotge. De boca terrosa, ens empenyem i gratem la panxa del bosc, en un desfici inútil per barrejar-nos amb les arrels. Ens endormisquem així, exposades al vent, i l'endemà només queda la forma dels nostres cossos, amassada sobre la terra, esperant la propera torrentada per manllevar-ne el rastre.

Aquesta nit, quart de lluna minvant, la mort és cada cop més a prop. Quan arriba, s'allargassen les hores, rodones com el sol. El silenci s'arrapa als flocs de neu i penetra sota l'escorça o davall les roques. Algunes criatures s'amaguen. Només el foc, o el que queda del foc, espera amb una crepitació constant, profunda, rítmica. No hi ha un deix de languidesa en la mudesa de la terra, en les cançons del foc. Tampoc hi ha pressa, no hi ha neguit, no hi ha interrogant. Fins i tot, quan la mort arriba, nit de solstici, és temps per al desig.

Toc-toc. És aquí. Ho sé pel cruixit d'una branca, pel mormoleig del vent, que diu paraules antigues, infinites. Potser la mort és l'única esperança. Una esperança bàrbara. El gemec com una promesa prèvia a la sortida del ventre. Primer la dansa ferotge dels amants, després la terra ens pareix de nou. Cal morir per poder tornar al plaer, per tornar a començar. ●

ressenyες

La por no prepara per a res

Laia Santís | @laia_santis

Rere tota dona sen-se fills hi ha una història. Hi és, també, rere les que en tenen? *Quién quiere ser madre* és una història d'històries i, principalment, l'autobiografia de Silvia Nanclares, que, en voler ser mare als quaranta, situa la fertilitat com un fantasma que plana sobre totes les decisions vitals malgrat ser incontrolable i imprevisible.

Qui vol ser mare en aquests temps presents en què vivim? Condicions de vida vulnerables, treballs precaris, canvis constants i ganes d'indefinida llibertat... Expectatives, decisions, ara o mai, renúncies, aprenentatges i, sobretot, sinceritat amb una mateixa quan els teus propis somnis et condicionen la vida i el present. Aquests són els leitmotius de la seva delicada història.

D'aquelles que volen ser mares però no tenen parella, de les que congelen òvuls, de les que es planeegen fecundacions in vitro... D'aquestes parla Nanclares, i d'alguna manera t'interpel·la, perquè poc o molt totes tenim a prop mil experiències sobre maternitat; de la mateixa

manera que segurament coneixem dones que han viscut o viuen la pressió de no poder/voler ser mare als trenta. Aquell moment en què vius i veus que els anys passen i la fertilitat minva, però alhora el desig de ser mare es va activant exigent. I t'apropes als quaranta amb més dubtes que incerteses. La vida fèrtil té data de caducitat i això està marcant una generació de dones.

Amb senzillesa, l'autora explica una vivència personal complexa i sentida, i en parla des de la intimitat, amb humor i cura, des de la dificultat d'acceptar que hi ha processos i decisions a la vida que no estan sota el nostre control. De camí, ens ofereix eines i experiències sobre un tema que ocupa el centre de moltes vides.

Diu Silvia Nanclares que "la vida dissenyada i controlada com un pla de futur no existeix i que la por no prepara per a res". I és ben bé així, perquè poques vegades sabem què vindrà després. Amb *Quién quiere ser madre*, l'escriptora madrilenya escriu -per fi- sobre allò que a moltes dones ens ressona endins. ●

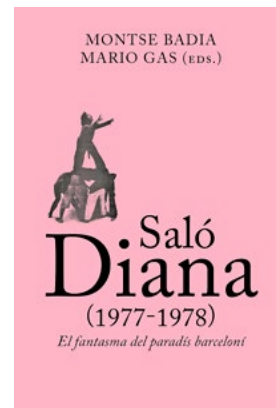
LLIBRE
Quién quiere ser madre
Silvia Nanclares
Alfaguara, 2017
214 pàgines

Una aventura àcrata i efímera

Ivan Alcázar Serrat

Parlar del mític Saló Diana és parlar també del Festival Grec del 76, autogestionat; del *mega-Don Juan Tenorio* al Mercat del Born; del gremi del teatre associat (i escindit); de la celebració de les Jornades Llibertàries; d'una gent que li deia al delegat de cultura "queremos un donut"; d'una manera caòtica, assembleària i fascinant d'entendre la producció i l'estètica teatral; dels Living Theatre i de *Loretta Strong...*

L'aventura àcrata en un antic cinema del Barri Xino va durar només un any i mig i va acabar amb un desnonament, així que la història del triomf i la derrota del Diana és també la d'una Barcelona de

LLIBRE
Saló Diana (1977-1978). El fantasma del paradís barceloní
Montse Badia i Mario Gas
Ajuntament de Barcelona i Arcàdia Editorial
96 pàgines

cultura institucionalitzada (i tant: el llibret el publica l'Ajuntament).

Aquest volum deliciós i brevíssim -el cas es mereixeria un bon totxo- apunta tot això amb una llarga entrevista a

Mario Gas, acompanyada d'una cronologia i del testimoni d'altres implicats com ara Nazario, qui diu que ho sent, però que sempre anava ebri i no se'n recorda de res. ●

La bufetada que vindrà

LLIBRE
Desierto. Manifiesto postecologista
Anònim
Editorial Melusina
2017
208 pàgines

Edu Abad Cabedo | @AbadEdu

“El món no serà salvat. La revolució anarquista global no succeirà. El canvi climàtic global és imparable”. Amb aquestes paraules comença *Desierto*, i a partir d'això desplega la seva anàlisi.

Des de l'òptica llibertària, l'autor anònim d'aquest manifest, autodenominat com a "postecologista", delibera sobre l'impacte que el canvi climàtic pot tenir políticament, econòmicament i socialment. La creació de deserts calents, les successives migracions massives, l'augment de les desigualtats, l'inici de conflictes bèl·lics o la fallida d'estats que no aconsegueixen

mantenir el seu poder. L'autor busca que ens desfem de la motxilla d'il·lusions i domesticació que duem a sobre per endinsar-nos a les possibilitats que aquest succés determinant oferirà.

Desierto presenta un futur agredolç. Un futur, a primera vista, desesperançador i pessimista que, a mesura que avança la lectura, esdevé llavor d'horitzons de lluita i vides en llibertat. Els deserts semblen espais inhabitables, incontrolables a mans de la civilització; però allà és on viuen les formigues recol·lectores, més lliures que cap altra i alienes a la bufetada que vindrà. ●

/ MARI MUR

Rosine Mbakam,
cineasta camerunesa

Va començar a estudiar cinema en els cursos que oferia l'organització no governamental italiana COE a Yaoundé, la capital del Camerun, d'on és originària. Era a principis del 2000, i set anys després, quan en tenia 27, va marxar a Brussel·les per aprendre muntatge i direcció escènica a l'Institut Supérieur des Arts (INSAS), cosa que la va portar a realitzar el film *Tu seras mon allié* i fundar Tandor, l'empresa amb què ha produït els documentals *Les dues cares d'una dona bamileké* (2014) i *Chez Jolie Coiffure* (2018). En aquestes cintes desconstrueix la mirada colonial, que, segons denuncia, provoca la discriminació social de les persones migrants a Europa. En aquesta línia incidirà el seu nou treball, dedicat a una adolescent que perd la mare, cau en la prostitució i acaba casant-se amb un home belga que li triplica l'edat. La sensibilitat i la riquesa amb què tracta el fenomen migratori l'han convertit en una de les cineastes més rellevants de l'actual panorama de no-ficció creativa.

“Europa encara s’ha de qüestionar la seva política colonial”

Àlex Romaguera | @AlexRomaguera

L’any 2014, després de diversos projectes cinematogràfics, estrenes a Brussel·les el documental *Les dues cares d’una dona bamileké*. Què volies explicar?

Parlo del sentiment de nostàlgia que suposa no tenir la mare al costat, raó per la qual mostro el retrobament amb ella i el contrast d’haver volgut marxar quan estava al Camerun i tornar-hi una vegada m’estableixo a Europa. Però també vull desconstruir la mirada que té Occident entorn d’unes dones que, amb la seva tasca, mantenen viva la comunitat africana.

A diferència d’Europa, el concepte de família a l’Àfrica no es limita al parentesc de sang, sinó que té una altra dimensió. En quin aspecte?

Més enllà dels pares, cosins o tiets, les famílies estan més ramificades i es construeixen a partir de la mobilitat i l’entorn social on cadascú creix, es relaciona i desenvolupa la seva vida.

Per què introdueixes el fenomen de la colonització sexual?

Miro de mostrar el domini que encara es produeix en dues direccions: les noies africanes que arriben a Europa són cosificades en el circuit de la prostitució i les que viuen a l’Àfrica són vistes pels turistes com a part d’un mercat sexual. En el segon film, *Chez Jolie Coiffure* (peça de cambra), parlo de les dones que es reuneixen en un saló de bellesa situat a la galeria comercial de Matonge i que, a ulls de qui passa pel carrer, són un objecte exòtic. De fet, no fa gaires anys, el 2002, en el municipi belga de Yvoir hi havia una representació teatral de pigmeus, talment com si fossin un trofeu de guerra.

Paradoxalment, associem Bèlgica a una societat on comunitats de procedència molt diversa comparteixen els mateixos espais en harmonia. Això és fals?

Aquesta imatge no es correspon amb la realitat, ja que la majoria estan segregades, s’ubiquen en

barris perifèrics i no interaccionen amb la societat d’acollida. I aquesta falta de convivència provoca una percepció ambigua de protecció interior però alhora de confinament i rebuig. N’és una prova que, a les sales del centre de Brussel·les, el meu segon documental no s’ha volgut projectar. I és que la immigració continua sent percebuda com un inconvenient: no sols a Europa, sinó també en el trànsit entre l’Àfrica subsahariana i el Magreb, quan l’individu sempre s’ha mogut per buscar una vida millor.

Veiem la immigració com un factor que distorsiona la convivència?

Té a veure amb el passat colonial. Per això cal desconstruir aquesta mirada, explicar que l’ésser humà sempre s’ha bellugat i que la comunitat ha de fomentar-se en el diàleg i no en l’exclusió. Europa encara s’ha de qüestionar la seva política colonial.

La visió monolítica que tenim de l’Àfrica no hi ajuda. Què en penses?

És important sortir d’aquest esquema i explicar l’existència de col·lectius que busquen reinventar el continent. Com a realitzadora, intento fer-ho a través de les dones, que amb les seves històries ensenyen el potencial transformador

i poden canviar les mentalitats que arrossega Occident.

En el darrer treball tractes la invisibilitat que han d’afrontar les sanitàries d’origen africà a Bèlgica. La COVID-19 ha posat en relleu el racisme blanc?

Hem volgut mostrar que el cos mèdic format per metgesses i infermeres de procedència africana passa totalment desapercbut; de la mateixa manera que s’ignora la quantitat de joves camerunesos que van estar a primera fila lluitant contra el nazisme durant la Segona Guerra Mundial. Com altres episodis del passat, la pandèmia revela la persistència del colonialisme i les desigualtats a Europa, fet que ens obliga a abordar aquests fenòmens si veritablement volem una societat més justa i pròspera. ●